

Mongolsko 2008

Místo děje: *Mongolsko a Peking*

Časové období:

10. 7. 2008 – 31. 7. 2008

zapsal: *Strašlivý Uragán*

Osoby a obsazení: *Bláza, Honza, Linda,
Jens a autor*

Čtvrtek 31. července

Asi v šest ráno jsme ve Frankfurtu, kde dlouho trvá, než nám dají batohy, a protože do Prahy chceme jet na levnější hromadný lístek, který platí až od devíti, jdeme se ještě nasnídat do restaurace. Potom se rozloučíme s Lindou a Jensem, kteří jedou jinam, projdeme se po obchodech, abychom si koupili pití, a jdeme na nádraží. Vlák má zpoždění asi čtvrt hodiny, čímž se nám zhrouť krásné Honzou nalezené spojení, a tak máme na přestupu ve Frankfurtu víc času, necháme si v informacích najít jiný spoj a jdeme si do města koupit jogurt, sýry a chleba. Pak ještě hodněkrát přestupujeme, přičemž nejdéle v Norimberku, kde se i projdeme po městě. Vypadá moc pěkně a mají zde katedrálu, již postavil Petr Parléř na zadání Karla IV. Popisek mají i v češtině. V Praze jsme tedy až večer.

Úvod

Letos jsme se vydali do Mongolska, olgoje chorchoje jsme sice nepotkali, ale stepi, písčiny, dun, velbloudů, koní, ovčí, koz i jaků jsme viděli dostatek, nu, posuďte sami.

kus masa, ale balit do nějaké divné placky s cibulkou, okurkou a omáčkou hlavně ze sojovky. Ostatní jídla však byla nadobyčej dobrá, až mne to překvapilo, protože normálně mne čínská jídla tolik neberou. Myslím, že to bylo tím, že tu neobalili všechno ve škrobu, a taky že to jídlo tak nesmrdělo jako u nás. Další důvod, aby se mi už v Praze nechtělo do čínské restaurace.

Jídlo bylo dražší, než jsme čekali, ale zase ne tolik. Venku se zatím dalo do prudkého deště, protože nepromokavou bundu mám ve velkém batohu, nechce se mi chodit po městě, kdybych měl zmoknout. Po chvíli dohadování o tom, co dál, se jdeme podívat do blízkého obchodu, jestli nemají levné deštníky, bohužel ne, ale aspoň si tu koupíme něco k pití a přečkáme tu chvíli, než déšť přejde. Ovzduší se díky tomu přece jen trochu zlepšilo, ačkoli stále je těžko dýchateľné. Jdeme se projít úzkými a křivolakými uličkami chutongů. Jsou velmi zajímavé a plné malých obchůdků se vším možným. Na zemi leží spousta vody po dešti, která nemá kam odtéct, protože cesta je z dost hrbolatého asfaltu. Zvláště Honza je z toho nadšený, ačkoli tu už kdysi byl. Postupně dojdeme zase k hlavní ulici, kde nás Honza naláká k tržišti. U něj však zjistí, že uličky kolem jsou zbourané a vznikají tu nové nákupní třídy, tak pomalu zamíříme jednou z nich k náměstí Tianmen. Cestou se stavíme v obchodu s čajem, protože z Číny si nutně musím přivést čínský čaj. Vyberu si jeden zelený, jeden bílý a puer, když to chci zaplatit kartou, tak jim ale nefunguje terminál. Kartou to nebude, protože pak nefunguje ani Jensova jiné značky. Dolary by vzali bez problémů, ale ani jüany ani dolary na to nemám. Nakonec se tedy spokojí s 33€ místo 332 jüanů.

Dalšími temnými uličkami, z nichž posléze odbočíme na hlavní, dojdeme k náměstí, ale zjistíme, že to je hlídané čestnou stráží a zavřené, tak se na ně nepodíváme. Obejdeme ho okolo zvenku, shánějíce se po taxících. Nějak však nemáme štěstí. Projdeme i kolem světelné tabule odpočítávající poslední dny do zahájení olympijských her, kterou si vyfotíme. Během té doby padne na Lindu nervozita z toho, že do odletu zbývají jen asi dvě hodiny a my jsme pořád v centru města. Na hlavní silnici však potom úspěšně chytíme dva taxíky, nejprve si Jens s Lindou a Bláží sednou do jednoho spolu, přičemž Honza z nějakého důvodu nemůže jet bez Bláží, a tak zase Linda vystoupí, aby mu uvolnila místo a sedne si se mnou do toho druhého. Na tom je zajímavé to, že Lindiny peníze má Jens a já už nemám skoro žádné jüany. Naštěstí se nám podaří taxikáři naznačit, aby se držel toho druhého, protože jedeme spolu, nakonec i to, že potřebujeme na terminál 3. Cesta je asi o deset minut rychlejší než autobusem. Vystoupíme opravdu společně, takže všechno proběhlo bez problémů. Platili jsme přesně podle taxametru dva jüany za kilometr a poplatek za vjezd na letiště. Ten druhý taxikář prý byl nějak veselý, pouštěl jim hudbu a říkal: *Welcome to China!*

Následovala cesta vláčkem zpět k odletové hale, průchod kontrolou a nakonec odlet. K tomu už není moc co dodat.

lený čaj, což je pořád lepší než ledový čaj v Evropě, ale i tak to není ono, protože v Japonsku měli větší výběr a hlavně je nesladili. Za branou pak obdivujeme květinové olympijské kruhy, i jinak je pochopitelně město plné olympijských symbolů. Parkem vystoupíme po pěšině nahoru, odkud je opravdu Zakázané město pěkně vidět. Nebo by spíš bylo vidět, kdyby nebyla tak slabá viditelnost, takto vidíme jen zamlžené střechy.

Odtud se rozhodneme podívat do parku Tiantan, který má být pěkný sám o sobě a navíc je v něm umístěn modrý Nebeský chrám. Naše první idea je dojet k parku taxíky, protože je to asi tři kilometry daleko a nevíme, jak se tam jinak dostat. U zastávky autobusu, kde chceme zkusit taxík odchytit, nám však poradí jedna paní, že přejdeme-li ulici, můžeme jet autobusem tuším osm set čtyřicet čtyři skoro na konečnou. Na zastávce stojí spousta oranžově oděných dobrovolných pomocníků a pomocnic, kteří nám to pak potvrdí. V autobuse je pochopitelně televize a naštěstí sedím u otevřeného okýnka, tak se neudusím. Za vstup do parku se pochopitelně platí a chrám je už zavřený, což nás tolik nepřekvapuje. Park je opravdu docela pěkný a je tu i výrazně lepší ovzduší, než ve městě. Pomalu jím procházíme na druhou stranu, cestou se zastavíme na chvíli na jednom místě s řadou atrakcí pro zlepšování fyzické kondice, jež jsou obsypané Čiňany, z nichž někteří provádějí i veletoce na bradlech. Pár atrakcí si vyzkoušíme, čímž pobavíme přihlížející a jdeme dál.

Projdeme do vnitřnějšího okruhu hradeb kolem chrámu a o kus dál i zahlédneme jeho kruhovou věž s modrými střechami. Postupně chrám obejdeme, přičemž se projdeme i zastřešenými kolonádami, v nichž občas někdo na něco hraje a zpívá, či k hudbě i tančí. Vládne tu klidná a příjemná atmosféra. S přibývajícím šerem se pak park více plní. Projdeme kolem vstupu do chrámu, u nějž pouští pár lidí draky, některé jsou opravdu velmi vysoko a jak se šefí, všimneme si i, že řada z nich má na sobě malá světélka. Sedneme si na trávnik a chvíli relaxujeme, ovzduší je opravdu hrozné, tak jsme všichni zpocení a bez energie. Potom projdeme kolem růžové zahrady, kde opravdu kvete spousta růží, ven. Honza s Bláží si udělají odbočku ještě k jednomu altánku a ven se dostaneme už za tmy. Dovnitř do parku právě začíná proudit čím dál víc lidí, venku pod lampou navíc někteří posedávají a hrají karty.

I zpět do centra se rozhodneme jet autobusem, je to trochu obtížnější, protože tu nejsou žádní pomocníci, kteří by nám poradili, ale nakonec to nějak zvládneme. Lístek na MHD tu mimochodem stojí jeden jüan. U náměstí Tianmen vystupujeme a jdeme směrem k chutongům, což by měla být starší a tradičnější část Pekingů. Podle všeho ji ale Čiňané pomalu boří a staví na jejich místě moderní ulice. Na kraji si najdeme restauraci, kam se jdeme najíst. Naštěstí tu mají menu s obrázky a překlad do angličtiny. Sedneme si kolem kulatého stolu s točícím kolem uprostřed. Objednáme si několik jídel, zvláště pekingskou kachnu, protože o té Linda celou dobu bájala. Mě osobně moc nenadchla, protože se prý nemá jíst normálně jako

V pět máme sraz s Bláží a Honzou na Smíchovském nádraží, odkud vyrazíme vlakem do Mnichova. Cesta trvá dlouho a pak ještě chvíli, a tak jsme zde až po půl dvanácté večer. Stále na stejný bayern ticket se projedeme několik stanic metrem a potom dojdeme už pěšky k Lindě a Jensem domů. Tady se umyjeme a po chvilce koukání do mapy jdeme spát, protože ráno musíme vstávat už v šest. Linda s Jensem mají narozdíl od nás na týden nakoupené jídlo. My nemáme nic, protože jsme si mysleli, že nakoupíme až v Ulánbátaru, teď si však uvědomujeme, že to možná nebude tak jednoduché, neboť tam přiletíme na konci Nádamu, což je jejich největší svátek a festival. Linda s Jensem nám alespoň přenechají trochu rýže, bramborové kaše a kuskusu.

Pátek 11. července

Ráno nacpeme auto Lindy a Jense až po vrch, je div, že se nám to tam všechno vešlo, a takto naložení vyrazíme chvilku po sedmé do Frankfurtu nad Mohanem, odkud teprve poletíme do Pekingů a následně do Mongolska. Asi v jedenáct jsme na letišti, kde nás Linda s Jensem vysadí a jdou ještě někam zaparkovat. Honza jde zatím najít vozík na batohy, což mu trvá dost dlouho, protože poblíž žádné nebyly. Na vozíku pak odvezeme všechny naše věci do haly. Teprve když přijeli Linda s Jensem, jdeme si stoupnout do fronty k odbavení. Zrovna však řeší nějaký technický problém, a tak se fronta nehýbe. Po další půlhodině čekání se dozvíme, že náš let byl zrušen a že nás všechny přesunou na další ve čtvrť na devět. Ještě si ale hodnou chvilku postojíme ve frontě, než nás přerezervují, vydají nám palubní letenky a oznámí, že v Ulánbátaru bychom měli být o šest hodin později. A to ještě Lindě prý jeden kolega říkal, že včera zrušili hned dva ze tří letů z Pekingů do Ulánbátaru.

Dostali jsme ještě poukazy na dvanáctieurovou útratu v jedné letištní restauraci, a tak jdeme hned tam. Po jídle si dáme i čaj a přemýšlíme, co s nečekaným volným časem. Vyrazíme se nakonec podívat do města, i když Jens říká, že tam nic zajímavého k vidění vlastně ani není. Do centra se svezeme metrem a zde vylezeme na pěší zóně, po níž se projdeme k několika mrakodrapům, na jeden z nichž se dá za 5€ vylézt, ale to nám přijde moc, zvláště když není moc dobrá viditelnost. Při další procházce se dostaneme do uliček kolem radnice, kde je to docela pěkné. Dáme si tu místní jablečné víno, které taky není špatné. Přitom se dává do deště, ještě nakoukneme do jednoho kostela a jedeme na letiště.

To letadlo ve čtvrť na devět naštěstí už nezrušili, a tak se vydáváme na ten dlouhý a dlouhý let.

Sobota 12. července

V Pekingu jsme v podstatě včas. Uděláme tu chybu, že se jdeme ohlásit k přepážce pro mezinárodní přestup. Linda dá slečně papírovou letenku, kterou jsme dostali při tom přerezervování, a palubní lístek na další let. Slečna za pultem pak s nějakým klukem něco ohledně toho papíru dlouho řeší. Ukáže se, že na téhle letence chybí razítko, což je zřejmě v Číně dost velký problém. Po několika telefonátech nás však přece jen pustí dál. Musíme projít ještě jednou pasovou kontrolou, kde dostaneme razítko, což taky není u přestupu příliš obvyklé. Poté musíme samozřejmě projít rentgenem, přičemž nám dají do pasu další razítko. Měli jsme tu na přestup hodinu a u letadla jsme nakonec tak akorát. Napadlo nás, že to tu tak mají schválně na dlouhé lokte, aby se snad přestupující cizinci nenudili při čekání.

Let do Ulánbátaru trvá asi dvě hodiny, to už dostaneme jen lehkou svačinku. Když pak na letišti vyplníme vstupní formulář a projdeme pasovou kontrolou, čeká nás u batohů nepříjemné překvapení, které je nepříjemné zvláště pro Jense, jelikož jeho batoh je stále v Pekingu. To se dozví od zřízence, který mu také řekne, že mu jej snad zítra v jedenáct dopoledne dovezou. Co se dá dělat, teď už tu tedy nemáme celkem co dělat, a tak jdeme ven, kde na nás čeká Anela, což je Lindina známá, snad sestra přítelkyně jejího známého, nebo tak nějak, je to hrozně komplikované. Anela tu je na delší dobu pracovní, učí tu dvě děti misionářů všechno možné.

Anela nás venku před budovou posadí do dvou taxíků, jimiž potom jedeme k ní domů, kde budeme do zítřka přebývat. Musíme projet asi šestnáct kilometrů městem a přijde nás to na osm euro. Kolem je jen step a malé domky, tvořící velkou vesnici, která se prostírá na všech okrajích Ulánbátaru. Ve městě jsou pak větší domy a paneláky, v jednom z nichž Anela bydlí ve čtyřpokojovém bytě s ještě dalšími dvěma spolubydlíci, které se tu večer ukážou a s dalšími dvěma Mongoly (nebo Mongolkami, z té angličtiny to nebylo moc poznat), kteří či které jsou však nyní na pár týdnů na venkově. Vodu z vodovodu raději převařují, tak se toho také držíme. Dáme si svačinu a Honza zkusí zavolat do Zaya hostelu kvůli autu. Telefon tam ale vezme jen slečna, která moc neví, oč jde, a odkáže nás, ať to zkusíme za dvě hodiny.

Dlouho v bytě neotálíme a vydáme se do města, kde dnes končí velký festival, Nádam. Dojdeme na hlavní, odkud se svezeme autobusem na Suchbatar, což je velké náměstí v centru města před budovou parlamentu. Středu náměstí vévodí socha národního hrdiny z počátku minulého století a budově parlamentu zase velká socha Čingischána. Je zde plné lidí, když popojdu dál od ostatních, abych si vybral lepší záběr, vrhne se ke mě jakýsi Mongol, začne mne objímat a nedá jinak, než že se s ním musím vyfotit. Paní vedle mi rusky říká, že se mu asi líbím, že je to její bratr a že lidé kolem nás jsou její rodina. Potom se vydáme směrem k hlavnímu stadionu, kde ještě končí zápasnický turnaj. Cestou potkáme Anelinu spolubydlící ze Švýcarska. Když potom přejdeme most, jdeme chvíli po jakýchsi

pochopit, že chceme vystoupit už teď. Pak jedeme ještě skoro kilometr k další stanici metra, než zastaví a my můžeme vystoupit, to už nám zbývá jen asi šest minut.

Linda usoudí, že bude rychlejší svézt se tu jednu stanicí metrem. Dole zjistíme, že nás čeká delší fronta na koupení lístků – stojí 1 jüan – a nutnost provézt batůžky rentgenem. Nemají to podle mne s tím rentgenem úplně dobře vyřešené, protože ho mají stranou a u vstupu do metra jen stojí zřízenec, který všechny k tomu rentgenu posílá. Myslím, že při větším davu by rychle ztratil přehled o tom, kdo už byl zkontrolován a kdo ještě ne. Metro vypadá jako v Teheránu, čemuž se není co divit, když je do Teheránu dovezli Číňani. Zajímavé jsou ale obrazovky, které člověk vidí v tunelu z okna, vypadá to, že tam pouštějí reklamy. Televize nebo nějaké obrazovky tu vůbec mají na každém kroku, i v každém autobusu MHD a většinou na nich běží reklamy.

Na další stanici vystoupíme a jdeme směrem ke vstupu do Zakázaného města, jenž je ještě kus cesty. Projdeme branou a jdeme dál přes nádvoří a další branou, mezitím vidíme řadu stánků, ale žádný s prodejem lístků. Ten najdeme až na druhém nebo třetím nádvoří u brány do vnitřní části města. Vstup stojí 60 jüanů, pro učitele bohužel slevu nemají. Ještě těsně před branou se dá půjčit zvukový průvodce, a to i v češtině. Toho musím využít, aby si nemysleli, že je tu ten jazyk zbytečný. Půjčení stojí 40 jüanů, 100 činí záloha. Krabička má v sobě snad GPS, takže vždy ví, o čem má mluvit, a je na ní mapa s blikajícími diodami, aby člověk věděl, kde už byl, kde ne a kde je právě teď.

Byli jsme tu mimochodem až po půl čtvrté, ale množství lidí bylo stále velké a myslím, že prodávají lístky i déle. Je ale pravda, že kratší dobu než hodinu zde snad ani nemá cenu strávit, protože město je opravdu obrovské, my na to máme nakonec asi hodinu a čtvrt, ale stihneme jím projít jen skrz na druhou stranu.

Zakázané město je opravdu krásné a výstavné, když projdeme kolem řady síní s trůny, mramorových schodišť a nakonec i zahradou, vyjdeme zase ven, vždyť už nás upozorňovali rozhlasem, že bychom měli jít ven, protože budou zavírat. Když vyjdu z baráčku, kde jsem vrátil průvodce, ostatní už na nádvoří nevidím. Usoudím, že jsem asi pozadu vylezu ven před bránu, ale tady taky nejsou, chvíli čekám, ale když už mi to připadá asi jako deset minut, je mi to divné a chci se jít podívat zpátky, ale to už mě dovnitř nepustí. Tak nakonec zapnu telefon, že bych jím poslal nějakou zprávu, ale naštěstí se přece jen nakonec taky vynoří ven.

Hned naproti tomuto východu ze Zakázaného města je kopec, na kterém je nahore chrámek, od něž má být podle Honzy, který už v Pekingu před několika lety pár dní strávil, pěkný výhled na Zakázané město. V této mlze to sice asi nebude tak slavné, ale i tak se rozhodneme vylézt nahoru. Před vchodem zahlédnu v jednom krámku prodávát čaj v láhvi za pět jüanů, tak zajásám, že by tu mohl být stejně dobrý jako v Japonsku, ale po ochutnání vyprsknu v šoku, protože je to sladké. Když si na to pak zvyknu, tak to není tak hrozné, prostě oslazený ze-

Dnes také už odlétají, a to stejným letadlem jako my. Když pak přijdou ostatní, oznamují jim, že mi tu hned po vstupu ta slečna řkala, že nám přijede jen jeden taxík, do kterého se asi všichni nevejdeme, ale oni to odmávnou s tím, že s touhle slečnou nic nevyjednávají, a že přece včera při objednávání odvozu řkali, že je nás pět, tak určitě přijede něco většího. Ti Švýcaři nám přitom nabídnou, že by někdo z nás mohl sdílet taxík s nimi, ale ani to se nikomu nezamlouvá. Před dům nám potom samozřejmě přijede auto, do kterého by se nás pět s batohy nevešlo asi ani v rozkrájeném stavu, tak nakonec Linda s Jensem jdou s těmi Švýcary chytat taxík na chodník.

Cestou na letiště dojde k slovní roztržce mezi naším taxikářem a obsluhou mýtné brány, taxikář se z nějakého důvodu domnívá, že nemusí za vjezd na letiště platit, ale obsluha mýtnice je jiného názoru. Vezmeme-li v úvahu, že měli k dispozici závoru, je jasné, kdo nakonec vyhrál, i když je na to náš taxikář pěkně našťvaný, zvlášť když už mu na to nedáme ani tugrik, protože máme zapláceno od včerejška. To Linda s Jensem, kteří přijeli asi čtvrt hodiny po nás, tu tisícovku navíc taxikáři zaplatili. Na letišti, když Honza s Blážíou vymění zbylé tugriky zpět na dolary, si všimneme, že tu balí batohy do igelitu, ale našťestí to jde zaplatit i dolary. Po absolvování všech procedur máme ještě čas podívat se do obchodu se suvenýry a v 11:25 opouštíme Ulánbátar směrem k Peking.

Asi po dvou hodinách jsme tam. Protože v Ulánbátaru nám nechťeli odbavit i na ten druhý let, jdeme přirozeně nejprve k pultu pro mezinárodní přestup. Tentokrát nás našťestí nečekají žádné problémy a celkem rychle dostaneme palubní lístky. Protože do něj nám však zbývá ještě skoro dvanáct hodin, vyřídili jsme si doma vízum do Číny, abychom se mohli porozhlédnout alespoň po Peking. U pasové kontroly je paní poněkud překvapena tím, že se nám tam chce na tak krátko, ale i tak jí zmáčknu tlačítko, podle nějž jsem byl s její prací velmi spokojen, třeba jí to v něčem pomůže. Než se dostaneme z letiště, musíme se svézt vláčkem do výstupní haly. Zde si teprve můžeme vybrat z bankomatu nebo vyměnit peníze a pak vyrazit na autobus do centra. Za 30€ jsem dostal jenom 250 jüanů, protože 60 si vzali jako poplatek. Normálně by vyšlo asi 10,50 jüanu za 1€.

Autobus do centra najdeme venku v podstatě hned, ale musíme si jít ještě koupit lístek k jednomu klukovi, místo pokladny má jen podstavec jako stolek. Venku je mimochodem příšerné ovzduší, celou dobu jsem měl v Peking pocit, že se nemůžu nadechnout, tak hrozná je zde kombinace dusna, vlhka, prachu a smogu. Autobus je našťestí klimatizovaný, měli bychom jet asi padesát minut, což by bylo dobré, protože bychom jistě stihli i vstup do Zakázaného města. Podle mé kopie průvodce tam sice mají do pěti, ale poslední lístky prodávají v půl čtvrté. Ze začátku jedeme rychle, ale s vjezdem do města se dostaneme do silné zácpy a z jízdy se stane sotva krok. Napjatě sledujeme hodiny, teprve deset minut před půl čtvrtou projíždíme mezi Zakázaným městem a náměstím Tianmen, a to už jsem trochu nervózní. Jdeme si s Blážíou stoupnout ke dveřím v naději, že by mohl řídit

velkých rourách, od nichž to už není ke stadionu daleko. Kolem něj je spousta stánků s občerstvením a mezi nimi spousta odpadků, kromě toho je tu ale i člověk, který chodí kolem a odpadky ze země sbírá. Honza zahlédne u kohosi v ruce čeburek a dostane na něj chuť. Když najde stánek, kde je prodávají, rozhodne se jej koupit, k čemuž se přidají i Anela s Jensem. Výroba trvá docela dlouho, mě to aspoň připadá jako celá věčnost, když ze stadionu slyšíme často jásot davů. Rád bych, kdyby se nám tam podařilo dostat, ale jak se ukáže, lístky jsou vyprodané a bez nich není možné ani nakouknout. I přístupové chodby jsou plné, čemuž se není co divit, uvážíme-li, že na stadionu zrovna probíhá finále.

Chvilí uvažujeme, že bychom se tedy prošli na vyhlídku za městem, zarazíme se však u lukostřelců, což je taky zajímavé, i když jich tu také už mnoho není. Protože se začíná šerit, zamíříme potom zpět do města. Zamáváme na taxík a nacpeme se do něj všichni, tak nás tam i s řidičem jede sedm, což je teda fakt tlačence, jelikož jde o normální osobní auto. Necháme se vysadit na hlavní ulici, kde jde Honza zkusit bankomat, ale nic z něj nedostane, zato Jens ano. Pak si najdeme levnější restauraci, kde si skoro všichni dají pelmeně, jen my s Lindou si dáme rýži a mleté maso s bramborami, je to docela dobré a nejlepší je z toho ta rýže. K tomu ochutnáme místní „čaj“, což je hodně slabý černý čaj s mlékem a solí. Tady se to ještě dá docela pít, i když často bych to nemusel. Pak dál v Mongolsku tam ještě přidávali máslo a to občas bylo opravdu dost, no, nedobré.

Pěšky dojdeme k Aneli, kde jsou už obě její spolubydlíci. Trochu plánujeme, kam zítra pojedeme a asi v jedenáct jdeme spát. Honza mimochodem ještě od stadionu zavolal do Zaya hostelu a dozvěděl se, že auto bude, a poněkud neprozřetelně se zeptal, jestli tam můžeme přijít už ráno. Volal z Anelina mobilu, která se při tom zmínila, že volání je tu hrozně levné.

Neděle 13. července

Ráno jsme spali až do půl desáté, což bylo trochu déle, než jsme chtěli. Zvlášť Linda s Jensem si chtěli přivstat, protože ještě pojedou na letiště pro batoh. Anela i její spolubydlíci odejdou do kostela, a tak jsme si s ní dali sraz na náměstí Suchbatar, abychom jí předali klíče. Linda s Jensem jsou už nejspíš na letišti, když asi v půl dvanácté s Blážíou a Honzou konečně opustíme byt. Míříme na zastávku autobusu, kde chvíli čekáme, než se nám podaří do jednoho nastoupit. Při placení si však uvědomíme, že nám Linda dala sice dost peněz, které si včera vyměnila u Anely, ale v dvacetitisícových bankovkách, přičemž průvodčí neměl na vrácení. Jedna paní, která uměla i rusky, se nad námi slítovala a zatáhla to za nás. Bláža jí za to dala potom aspoň pohled Prahy. Naše jízda však stejně netrvá dlouho, protože po chvíli se autobus zastaví a odmítá se rozjet. Řidič na něm začne opravovat, ale vypadá beznadějně, když potom začnou i místní vystupovat a odcházet, vzdáme to také a jdeme radši pěšky. Podle zákona schválnosti nás týž autobus

po chvíli opět předjíždí, ale my už se raději neodvážíme nastoupit do žádného. Cestou na náměstí díky tomu vidíme sochu Lenina před budovou mongolské komunistické strany, která je ještě očouzená od toho, že ji asi před týdnem či dvěma vypálili demonstranti nespokojení s jejím úspěchem ve volbách.

Na náměstí jsme pěšky asi za dvacet minut, přestože jsem čekal delší procházku. Anela na nás už čeká. Bláža jí ještě cestou poslala asi dvě SMSky, aby věděla, že se opozdíme, což Honza celou dobu považoval za zbytečné. Linda s Jensem nám prozvěnu napsali, že budou na náměstí asi v půl jedné, a to i s batohem. Opravdu přijdou hned po nás. Rozloučíme se tedy s Anelou a jdeme do Zaya hostelu. Jens tedy nakonec dopadl s tím batohem docela dobře, porovnáme-li to s dvojicí, kterou s Lindou potkali na letišti a která už na obě svá zavazadla čeká od pátku. A ani dnes se prý nedočkali.

Do Zaya hostelu jdeme ještě asi půl hodiny, je zastrčený v boční ulici a ani zvenku nevisí žádná cedule, tak je skoro div, že jsme to našli. Paní, která to tu zřejmě vede, nás přijme v kanceláři. Vypadá dost našťavaně a rozčiluje se, že řidič tu čekal od rána od devíti a pořád a pořád čekal, až to nakonec vzdal. Když se trochu vymluví, zavolá mu, aby přijel. Poté si nechá zatím podepsat smlouvu a spočítá nám paní odhad ceny za auto a benzín a na základě toho jdou Jens s Honzou vyměnit za každého 350€. Když jsme se paní zeptali na mapy, našla u sebe jen automapu horší kvality, než jsme si přivezli my, a tak na naši prosbu zavolá do nedalekého mapového obchodu, kde zjistí, že právě otevřeli a můžeme se tam tedy jít s Lindou a Blážou podívat. Máme v tomto směru dost štěstí, protože je neděle hned po nádamu. Bláža vlastně měla původně zůstat v Zaya u batohů, ale nakonec se přidala k nám, když se paní divila, co tam dělá. Bez mapy se jak známo hledá mapový obchod nelehko, zvláště když není nijak výrazný a nerozumíte nápisům na cedulích. Nakonec se nám to ale po pár radách od místních podaří. Neptáme se přitom raději na obchod mapami, ale na obchod elektrospotřebiči, který má být poblíž.

V obchodě mají pár map vystavených, ale je lepší se ptát, protože pak nám paní prodavačka ukáže topografické mapy, které má jinak sbalené. Nakonec koupíme v podstatě to, co potřebujeme, v nejlepší dosažitelné kvalitě, ta není sice úplně dostatečná, ale to se nedá nic dělat. Odneseme si tedy dvě turistické mapy po 3 500₰ a tři topografické po 5 500₰, přičemž za 1€ jsme dostali včera od Anely i dnes v bance 1 800₰ a 1€ je v tuto dobu asi 24Kč. Když se vrátíme do hostelu, probírají už Honza s Jensem za pomoci té paní s řidičem trasu. Řidič se jmenuje Altan, ačkoli nám trvá několik dní, než si to jméno zapamatujeme. Později se dozvíme, že to v mongolštině znamená zlatý. Altan je velmi malého vzrůstu a neumí anglicky, rusky, ani jiným jazykem, který bychom uměli my. Proto to s ním musíme aspoň předběžně probrat ještě teď, protože ta paní v hostelu anglicky umí. Ta nám také radí, abychom na chvíli pustili věci z hlavy, protože Mongolové jsou prý šťastní lidé právě díky tomu, že jim tolik nesejde na hmotných statcích a věcech,

teď jinou ulicí, která je pěší zónou, Honza stále hledá internetovou kavárnu se skenerem, ale zdánlivě uspěje až když jsme už skoro zpátky. Když to vypadá, že tu mají skener, nechám je tu s Blážou a jdu zpět do bytu vyprat si kalhoty a ponožky do letadla a oholit se, protože se mi ty dlouhé vousy ani trochu nelíbí. Než s tím vším skončím, minula šestá a ostatní na mne zabušili, aby se také dostali dovnitř. Skener tam prý nefungoval, a tak to nakonec Honzovi vyfotím, ještěže jsem si vzal kabel, aby to dosal do počítače.

Pak ještě čekáme do osmi, než se vydáme do restaurace, kterou Bláža s Honzou vybrali v LP, že by tam měli mít tradiční mongolská jídla, včetně sýrů a jogurtů, což mě osobně připadá zvláštní, protože s něčím podobným jsme se přece za celou dobu nesetkali. Cestou si všimneme několika hospod, kde mají českobudějovický budvar, zdá se tu docela populární. Tentokrát si cestu Honza s Blážou tak dobře nepamatují, a tak musíme konzultovat i mapku v LP. Restaurace vypadá celkem luxusně a ceny jsou trochu vyšší než jinde v Mongolsku, i tak je to ale myslím levnější než u nás. Jídel mají na výběr spoustu, a tak nám chvíli trvá, než si vybereme. Chtěl jsem si dát rybu, jedinou, kterou měli na jídelním lístku, ale tu bohužel nemají, tak si objedná nějakou černou polévku, z níž se vyklube vývar dost podivné kvality, nevím, proč jí říkají černá. No, asi by mne zklamalo, kdyby mi nakonec nějaké mongolské jídlo chutnalo. Bláža si dá jen nějaké slané a pak i sladké palačinky. Jens měl jačí stejk s omáčkou z černého rybízu a Honza zase jiný stejk, oba si to moc pochvalují, ale já jsem to ani neochutnal, abych si nekazil iluze o mongolské kuchyni. Linda má nějaké maso s nudlemi. Pak jsme si ještě chtěli dát moučník, ale už mají zavřenou kuchyni, ach jo, to jsem si ještě chtěl těmi palačinkami spravit chuť. Tak si aspoň dám budvar, který tu mají také.

Zpět v bytě se pak už jen umyjeme a jdeme spát.

Středa 30. července

Ráno jsem vstal už v půl osmé, třebaže na snídani chceme jít až v devět. Bláža už zřejmě byla vzhůru, protože šla do sprchy ještě chvíli před půl osmou. Vysprchovala a sbalila se, jsem hotov vyrazit, zatímco kromě Bláži ještě všichni ostatní spí. Na snídani jsem dvacet minut před devátou. Měli jsme přijít do té budovy hostelu, u níž jsme včera zastavili, zazvonil jsem a čekal, ukázalo se, že hostel je vlastně taky ve velkém bytě, tento má asi tři pokoje, kuchyň a kancelář, kde se hlavně suší prádlo. Otevře mi slečna, která se tu o to zřejmě stará. Slečna sem přinese chleba a je tu máslo a marmeláda, tak se docela uspokojím. Po chvíli si sem přisednou dva frankofonní Švýcaři – kluk s holkou. Dáme se do řeči, z níž se dozvím, že tu také byli necelé tři týdny, ale nesjezdili toho tolik jako my, protože se museli spoléhat na veřejnou dopravu. Znamenalo to například osmihodinové čekání na stále po hodinách odkládaný odjezd minibusu z Tariatu do Cecerlegu a tak. Kolem Bílého jezera šli tři dny pěšky a jinak byli dvakrát na koních, celkem asi sedm dní.

věci a rozloučíme se s Altanem, když jsme mu na rozloučenou napsali a dali pohledy Prahy a Mnichova. Nechali jsme mu i konverzační příručku, snad mu bude k užítku. Zdá se, že si nás oblíbil, nejvíce zřejmě Jaka Jense. Hned zítra zase Altan jede s jinou skupinou na další kolečko po Mongolsku. Jens se jej ptal, kolik dostane za den, prý 50 000₮, když my jsme za to zaplatili 50\$, vychází to, že si Zaya vezme asi 10%, což je docela fér. Společnost, za kterou pojede zítra, mu prý platí jen 40 000₮, ale nevím, kolik v tom případě platí turisté.

Pokud bychom to celkově vyúčtovali, zaplatili jsme za celých 17 dní, které jsme strávili v autě, 836\$=973 940₮ za auto, 80 000₮ řidiči na stravu a 525 460₮ za celkem 455,551 benzínu. Dohromady nás to tedy přišlo na 1 579 400₮≈880€, připočteme-li 9€ za dříve zaplacenou zálohu, vychází asi 178€ za osobu, a to zase není za dva a půl týdne tolik.

V bytě zrovna dvě paní trochu uklízí a než odejdou, nechají si za noc zaplatit. Mezitím začneme také diskutovat, jak se dostaneme zítra na letiště. Podle těch paní tam autobus tak brzy nejede, spletli jsme si totiž čas a mysleli si, že letíme v devět. Nabízí nám jejich řidiče, ale nezdá se, že by přijel nějakým větším autem, Linda tvrdí, že se přece vejde i do normálního auta, což mi přijde jako dost praštěná myšlenka a snažím se tomu oponovat, ale protože nepřipouštím diskuzi, radši si jdu na chvíli lehnout do parku a počkat, jak se to vyřeší.

Když se vrátím do bytu, je už alespoň volná sprcha. Byt vypadá opravdu exotrovně, má dvě ložnice a obývací pokoj, který zbyde na mne. Je tu sice pohovka, ale je moc krátká, tak nakonec stejně spím na zemi. Do večera však zbývá ještě spousta času. Když se umyji i já, jdeme ven. Předběžně si určíme sraz na šestou hodinu dole před vchodem, protože máme jen jedny klíče a asi nebudeme chodit všichni společně. Bláža s Honzou se chtějí jít podívat do národního muzea přírody na dinosaura, což Lindu s Jensem příliš neláká. Já si to ještě rozmyslím, než se najíme. Jíst totiž jdeme ještě společně. Po chvíli najdeme restauraci, která je nejspíš čínská, i když tu mají i mongolská jídla. Místo příboru dostaneme hůlky, s čímž pak Bláža dost zápasí. Obsluha je nějak zapomnětlivá a o rýži si musíme dvakrát.

Nakonec se rozhodnu jít se s Blážou a Honzou podívat na dinosaura. Cestou se ještě stavíme v internetové kavárně, přičemž Honza zjistí, že musí něco vytisknout a naskenovat, což tady není jednoduché, protože tu nemají skener. Dojdeme potom na náměstí, odkud je to už kousek. Ačkoli jdeme jen po paměti Bláži a Honzy, kteří se před odchodem koukli do LP, najdeme to celkem bez problémů. Vystavena tu mají všechna možná mongolská zvířata, včetně medvědů, levhartů, supů, koně tachí i velbloudů, o kterém tvrdí, že jde o živoucího dinosaura, no nevím. Nejlepší je ale hala, kde je sestavená kostra celého velkého dinosaura, takhle teprve člověk získá dojem toho, jak byli obrovští. Kromě toho je tu spousta menších dinosaurů, často jen kostí či vajec.

Ven se dostaneme před pátou, tak to abychom se pomalu začali vracet. Jdeme

zato se rádi koukají do nebe a nikam se nehoní. Kromě peněz složených zde za auto v tugricích dostane od nás Altan ještě 5 000₮ na den na stravu. Když vyřídíme peníze, které jsme dostali v desetitisícovkách, zbyde nám přitom každému ještě pěkný balík, nalodíme se do auta a Altan nás odveze k obchodu, ve kterém však nemají skoro nic, tak je obtížné zde nakoupit, ale aspoň nám to dlouho netrvá.

Potom už můžeme vyrazit na cestu, jedeme v ruské dodávce, která už hodně pamatuje, a tak na ní Altan musí pořád něco opravovat, ale jinak projede úplně všude. Stále ještě po asfaltu mineme letiště a míříme dál k jihu, protože naše cesta vede nejprve do Gobi. Ještě chvíli pokračujeme po asfaltce stále nevalnější kvality, a když je už asfaltu jako šafránu, odbočí Altan vlevo na cestu, která by se snad dala připodobnit naší polní cestě, po takových a horších odteď budeme jezdit téměř celou dobu. To nás trochu zmate, až se začneme obávat, jestli nás Altan nevezde k jakémusi „mother rock“, který má být dost stranou naší cesty. Za pomoci Jensovy GPSky a mapy hledáme, kde to vlastně jsme. Široko daleko není nic než step, sem tam se pasoucí koně, ovce či krávy, dál od cesty lze zahlédnout i jurtu či dvě. Až náhle dojedeme k dřevěnému domu, u nějž Altan zastavuje, aby si zde dal něco k snědku, zřejmě vařené skopové s omáčkou, jejíž hlavní složku tvoří sojová omáčka. Jeden pán zde umí i pár slov rusky, ale jediné, co se od něj dozvídáme, je, že se to tady jmenuje „sudžik“. Pořád však nevíme, kde jsme, protože na mapě pochopitelně nic se jménem sudžik není. Teprve po hodné chvíli nového studia mapy a souřadnic GPS nám dojde, že jsme skutečně na té hlavní cestě, která vede z Ulánbátaru na jih do Mandalgovi a která je na mapě označena pyšnou červení. Budiž nám odpuštěna naše nevíra, protože když se rozhlédneme kolem sebe, vypadá to, jako bychom jeli po polní cestě v tom nejzapadlejším koutu Mongolska, zdaleka však ne jako po cestě, kterou bychom s naší kulturní zkušeností označili za hlavní. Opět se ukazuje, že vše je relativní.

Asi v sedm večer dojedeme k velké louži, vypadající skoro jako jezero, pod skalou. Zde pro dnešek končíme, jak nám Altan naznačuje. Postavíme si stany a jdeme se do jezera opláchnout, ačkoli je dost špinavé a smrdí po koních, ovcích a kozách, kterých i nyní kolem vidíme docela dost. Altan nás se zaujetím pozoruje a myslí si zřejmě, že jsme cvoci. Potom jdu přefiltrovat vodu novým filtrem, který se ale silně zanáší, tak je ta voda špinavá. Vaříme si kuskus s rybičkami, Altan posedí s námi a ohřeje si u nás na vařiči konzervu s jačím masem, k němuž mu přidáme kuskus a on nám za to nabídne pivo. Dal si ještě čaj a brzy po jídle jde spát. Linda s Jensem také zalezou do stanu, zatímco my s Honzou a Blážou se slezeme u mne a hrajeme mariáš o tugriky. Když i s tím skončíme, píšu si ještě do půl jedenácté deníček.

Pondělí 14. července

Snad ještě vlivem časového posunu se mi nespalo moc dobře, ráno jsem však

přesto vstal v sedm po zazvonění budíku, když ještě ostatní hluboce spali. K jezeru přitáhlo stádo koz a ovcí, to už je Altan vzhůru a dává se do řeči s paní pasačkou. Než se ostatní vzbudí, vylezu si na skalnatý vršek nad námi. Světlo je sice mizerné, ale rozhled do okolí je i tak krásný, tak to stálo za to. Zvlněnou step sem tam poruší skalnatý kopeček, stany a auto vypadají jako hračky a zvlášť zajímavý je pohled na stádo koz, které táhne pode mnou stepí opět od jezera pryč. Nade mnou se dále vzhůru táhne skalnatý hřebínek, ale tam už nepokračuji. Než sejdu zase dolů, ostatní už vstali a pustili se do snídane. Dofiltruji vodu na čaj a asi v půl desáté vyrazíme, dnes urazíme asi dvě stě kilometrů.

Kolem nás se do široka táhne step, která směrem k jihu postupně mění barvu z bujaré zeleně husté trávy do sušší a sušší žluté a šedohnědé. Po stepi se procházejí stáda koní, ovcí i koz, ba i několik velbloudů jsme už dnes zahlédli. Ačkoli se stáda pasou volně, všechna někomu patří. Cestou Altan zastavuje u skalnatých útvarů Baga gazrin, kde to vypadá úplně jako na divokém západě. Nejprve jsme se vyběhli podívat na malou jeskyňku, která je sice krátká, a nepříliš zajímavá, za to posvátná, soudě podle modrých šál uvázaných všude kolem a dalších několika turistů. Když se opět sejdem u auta, zastaví u nás Mongol na motorce, který si od nás za vstup do těchto míst vzal 10 000₰. Nevíme sice přesně proč, nejspíš je tu však cosi jako rezervace a ten Mongol je její strážce. Poté přejedeme jen kus vedle, kde je krajina opravdu pěkně skalnatá, přičemž kámen zde má načervenalou barvu, přesto se nedočkám ani marlboro kovboje, ani Vinettou. V údolí pod skalnatý návrším jsou ruiny buddhistického kláštera, podle množství modrých šál navěšených na okolní stromy, zde se totiž našlo i několik stromů, usuzuji, že jde asi o hodně svaté místo. Potkali jsme zde asi dvě další auta s turisty.

Chvilí se projdeme a vyrazíme dál. Protože už je čas na oběd, zastavuje Altan zanedlouho na planině u několika jurt, které jsou zřejmě určené pro turisty. Pokynou nám do jedné z nich, kde se můžeme naobědvat, je zde pět postelí, uprostřed kamínka a stolek, k němuž nám donesou židle. Altan se jde najíst kamsi do vedlejší jurty. Honza si ode mne půjčuje vařič, aby si mohli s Bláží uvařit nudlovou polévku. Nechce se mu použít jeho, protože cestou jsme dnes zjistili, že mu z nádoby unikal benzín. Asi to bylo jenom tím, že na něj nedává normální víčko, ale nechává na něm ventil, který nejspíš nebyl schopen udržet tlak vzniklý divokým třesem, jemuž je vše v Altanově autě neustále vystaveno. Asi to tedy není nic vážného, ale museli jsme kvůli tomu dopoledne zastavovat a hledat, odkud ten benzín smrdí. A potom se nám nedařilo ten ventil s pumpičkou odšroubovat, až společnými silami několika silných mužů¹. Poblíž ve stepi při té dopolední zastávce jsme si všimli i ožrané kostry většího zvířete, odpoledne se i Altanovi podařilo zajet dvě ovce, které dost rychle neuhnuly z cesty, tak není divu, že tu nacházíme sem tam mršinu. Kvůli těm nebohým ovcím Altan ani moc nepřibrzdil, přičemž hlavním důvodem není snad to, že by nechtěl, ale spíš nemohl, protože jeho auto

¹jichž je mezi námi pochopitelně dost

se potom o placení vstupného do parku, protože podle LP bychom měli zaplatit pět dolarů za osobu. Nezdá se však, že by to tu po nás někdo chtěl. Musíme se zeptat průvodkyně, která o nás mezitím ztratila zájem, a ta nás odvede k manažerce do větší budovy s restaurací, kde v kanceláři zaplatíme 5 750₰ za osobu.

Když si pak nabereme vodu u kohoutku a sedneme si do auta s tím, že bychom mohli jet, zesílí již nějakou dobu trvající Honzovy návrhy k návštěvě místní restaurace. Jdeme s ním tedy alespoň na čaj. Nic jiného si tam stejně asi nejde dát, čaj si můžeme volně nalít a nic za něj neplatíme, ale když se Honza ptá na jídlo, dostane se mu spíše odmítavé reakce. S čajem se posadíme na terasu, kde už je ve stínu docela chladno.

Odtud jedeme nocovat asi o patnáct kilometrů dál, díky čemuž nestihneme zvláštní prezentaci v centru parku na téma reintrodukce koní tachi, která tu právě dnes má od devíti večer být. Altan si asi chce nahnat kilometry, abychom to zítra neměli do Ulánbátaru moc daleko, protože jede jako nezmar stále dál, zatímco my bychom to už pro dnešek docela zabalili. Nakonec přece jen zastaví pod kopcem, ale stále blízko silnice. Na naše přání pak popojede kus dál a i dál od silnice, aby nás v noci nerušil hukot aut. Večer nás Altan upozorňuje, ať si všechny věci dáme do stanu a pokud možno zabalíme, protože by je tu mohl někdo ukrást. V noci pak shlížíme na mnoha a mnoha proudovou silnici, po níž se míhají světélka aut. Ta silnice má tolik pruhů, že by jí i americké dálnice mohly závidět. A když vám jejich počet nestačí, můžete si ji sami rozšířit. To je ale jen díky tomu, že tu není asfalt a po silnici se nedá jezdit, jak je děravá.

Večer také dokázal Jens připojit nabíječku na jakési dva dráty v autě, a tak se mi podařilo můj telefon přece jen skoro dobít, což jsem rád. Když jsem to včera ráno ukázal touž nabíječku Altanovi, po chvíli přemýšlení rezolutně zamítavě zavrtěl hlavou.

Úterý 29. července

Nedá se nic dělat, ale dnes už opravdu dojedeme do Ulánbátaru, tentokrát vyspávají všichni a vylezou ze stanů až když už jsem po snídani, tak se ještě aspoň projdu na nedaleký vršek, odkud mám pěkný výhled na mnohaproudovou cestu, protože si ji chci vyfotit. Cesta do Ulánbátaru nám pak trvá asi dvě hodiny a ještě tak hodinu po městě, protože je tu pěkná zácpa. Linda včera psala Anele, jestli bychom u nich mohli opět přespát, ale dnes bohužel dostala zamítavou odpověď, protože se prý musí samy vystěhovat z bytu, a tak jsou z toho nervózní.

Dojedeme proto nakonec k Zaya hostelu, tentokrát ale k jiné budově, než prve, Linda s Jensem a Altanem se pak jdou poptat, jestli by pro nás neměli místo. Nejprve to vypadá, že mají všude plno, ale nakonec nás odvedou do bytu v nedalekém domě za 70\$ za noc. Bláža s Jensem a Honzou se tam šli podívat, když jsme si chvíli počkali na paní s klíči, vypadá to prý nadmíru pěkně. Odnese si tam tedy

pravenou ještě jednu zastávku v národním parku Chustain, kde žijí divoce koně Przewalského, poslední skutečně divocí koně na Zemi, ačkoli s jejich divokostí je to dost na vážkách, když všichni, kteří teď v Mongolsku žijí, pochází z chovu v zoologických zahradách a jak jsem teď našel, nesou už i trochu krve domácích koní. Hlavně ale vypadají pořád stejně, jak asi kdysi vypadal předek všech domácích koní.

Vjezd do parku není příliš daleko od hlavní cesty do hlavního města a park sám je asi sto kilometrů od Ulánbátaru. Hned za vstupní branou Altan zastavuje a začíná cosi vyjednávat. Do parku nemůžeme vjet autem sami, a proto k nám přistupuje průvodkyně s dalekohledem, která nám ukazuje, kam máme jet. Jedeme asi půl hodiny až zastavíme na místě, které není na první pohled ničím zvláštní. Průvodkyně vystoupí a kouká dalekohledem kamsi na kopec. Totéž v bledě modrém potkalo protijedoucí menší auto, v němž bylo také několik turistů. Vystoupíme i my a průvodkyně nám začne dalekohledem ukazovat koně. Nejprve žádného nevidíme, ale nakonec se nám opravdu podaří uvidět kdesi vysoko v kopci koně. Na fotce pochopitelně téměř vidět není, ale naštěstí to není naše poslední zahlédnutí koně Przewalského, čili *tachi*, jak se jim tu říká. Mezi těmi druhými turisty je jeden Američan, který nás chvíli považoval za Rusy, protože prý umí rusky a byl schopen rozpoznat podobný jazyk.

Když se dostatečně vykoukáme dalekohledem, vede nás průvodkyně do kopce, za námi se vydala i ta druhá skupina. Kromě mne a Jense se všichni z nás přezuli na cestu nahoru do pohorek. My jsme zůstali v sandálech, i když já jsem si do nich vzal ponožky. Nahoru žádná cesta nevede, ale ani tak není výstup příliš náročný. Když už jsme jen kousek pod hřebenem, dojdeme skutečně k menšímu stádu divokých koní. Nezdá se, že by je naše přítomnost příliš rušila, což asi není překvapivé, protože jednak sem ti starší z nich přišli ze zoo a jednak se sem na ně chodí pořád někdo koukat. Po chvíli za námi vyleze i druhá skupina. Chvilí je pozorujeme a fotíme, potom, zatímco ta druhá skupina jde zase dolů, si vyšlápneme ještě na hřeben, odkud je moc pěkný pohled do kraje. Průvodkyně se tu zeptáme na různé detaily. Kromě tohoto parku žijí koně *tachi* ještě v asi třech dalších v Mongolsku, ale zde jich je nejvíc, prý dvě stě šedesát pět a jejich počet stále roste. Prý se nerozsbíhají do okolí parku a nekříží se s domácími koňmi, ačkoli pár jich tu s nimi divoce žije. Tomu druhému se nám přitom nechce moc věřit. Všichni divocí koně mají shodnou barvu, kterou mění s ročními obdobími, ta letní je světle rezavá.

Potom jdeme zase dolů, Altan nás zaveze zpět k bráně, kde je jurtový tábor, restaurace a hlavně informační středisko. Prohlédneme si výstavu o koních *tachi*, kterou nám průvodkyně okomentuje a kde mají vystavenou plemennou knihu, jež je vedena u nás v Praze. Poté nám průvodkyně nabídne shlédnout krátký film o parku, ale zrovna je v půlce, tak počkáme, než jej zase pustí od začátku a zatím se koukneme na suvenýry, které však nejsou příliš zajímavé. Film trvá asi dvacet minut, ale nepřipadá mi, že bych se v něm dozvěděl něco podstatného. Zajímáme

mělo po celou dobu problémy s brzdami, často, když měl chvilku volnou, bylo jej lze spatřit ležícího pod autem či sedícího u kola, které rozebral takovým způsobem, že bylo obtížné uvěřit, že jej dá zase dohromady. To jsme viděli hned dnes při obědě, i tentokrát se mu podařilo kolo sestavit a mohli jsme vyrazit dál. Je třeba dodat, že po zajetí těch dvou ovcí ani nezastavil, aby se na ně kouknul, asi by to stejně nemělo význam a s tím se prostě počítá. Také si jistě dovedete představit, že si občas člověk v autě s nevalnými brzdami nepřipadá v podobném terénu příliš bezpečně.

Zanedlouho Algan zastaví na dohled od trosk kláštera, z nějž bylo později i divadlo. Je nedaleko vesnice uprostřed bažin a když k němu chceme s Lindou přejít, naznačuje nám Altan, ať se vrátíme, protože bychom se mohli utopit. Před dalším městečkem mineme telefonní přenašeč a opravdu, chytíme tu i signál. V tomto městečku doplňujeme benzín a vodu, ačkoli městečko je snad příliš vznešený výraz, podle našich měřítek by se jednalo o větší vesnici. S tou vodou jsme dobře udělali, protože Altan odmítá zastavit na noc u jezera, které z cesty zahlédneme. Když se mu to snažíme navrhnout, vehementně začne mávat rukama a volat „šumul, šumul“, což znamená, jak jsme vyzorovali, buď nadměrné množství komárů, nebo déšť, v tomto případě jde spíš o ty komáry. Ačkoli mohlo jít i o déšť protože nedlouho před tím, než jsme si začali hledat tábořiště, projeli jsme i průtrží mračen spojenou s bouřkou a písečnou bouří. To nebylo jen tak, když si Altan všiml zlověstně fialově se temnějícího obzoru a sílícího větru, zastavil, aby zvenku zalepil lepicí páskou všechna nedoléhající okýnka. Když jsme opět nasedli poté, co jsme si blížící se bouři vyfotili, upozornil nás Altan, abychom se nedotýkali železných stěn automobilu a vyrazil opět vpřed. Pravda, zde uprostřed širé rovné stepi, je auto vhodným cílem pro blesk.

Nakonec jsme se tedy utábořili kdesi ve stepi, když jsme předtím shlédli asi dvě místa, na nichž obou jsme nemohli zůstat tuším kvůli šumulu. Nedaleko toho místa, kde nám Altan zastavil je skalnatý brdek, a tak jsme mu naznačovali, že bychom se raději kvůli větru přesunuli k němu. Altan s Jensem se tam jdou nejprve podívat pěšky, a když se pak vraceli k nám, vypadalo to, jako by byli v družném hovoru, Altan si Jense vůbec velmi oblíbil a pro jeho zarostlost mu přezdíval Jak. Pak jsme tedy pod tu skalku přejeli i s autem. Obloha se opět pročistila a s večerem na nás zasvítilo krásné světlo, o to lepší, že vzduch je tu stejně jako všude v Mongolsku nadobyčej čirý.

Po večeri jsme se sešli u mne ve stanu a hráli whist. Před spaním jsme ještě s Honzou fotili noční tábor osvětleným Měsícem.

Úterý 15. července

Po snídani opět vyrážíme na cestu, tentokrát už pět minut před devátou. Po chvíli projedeme osadou či městečkem a zamíříme mezi kopce. Zde zastavíme, nikoli

však z důvodů kulturně či přírodně poznávacích, ale proto, že je tu studna, kde můžeme nabrat vodu. Studna je místo kamene vyrobená ze starých pneumatik, stejně jako naběračka. Altan nám naznačuje, že po příštích sto kilometrech nejspíš na vodu nenarazíme, a tak ji nabíráme do všech pet lahví, které jsme nashromáždili.

Odtud pokračujeme dál po pláni, na níž i Altan, který dosud v už tak dost jednotvárném terénu nezaváhal, cítí potřebu kouknout se do mapy, sám žádnou nemá, a tak mu musíme půjčit svoji. A když po chvíli jedeme kolem jurty, jde se raději zeptat na cestu. Není divu, kolem je prostě širá pláň bez jediného význačnějšího bodu v dohledu. Potom se ptá u každé jurty, kolem níž projedeme, což je asi tak jednou po deseti kilometrech. Velbloudů kolem nás postupně přibývá a krajina je čím dál vyprahlejší. Země je zde kamenitá a roste na ní jen řídká tráva. Z dálky tak vypadá krajina celkem zeleně, ačkoli zdání v tomto případě spíše klame. Občas se tedy dohadujeme, jestli kolem nás už je poušť nebo ne. O tom, že jsme už v Gobi není sporu, ale zatímco já bych to pouští nenazval, protože zde koneckonců stále roste ta tráva, ostatní se spíš kloní k názoru, že to poušť je.

Střecha téměř každé jurty na sobě nese solární panel a poblíž jurt nezřídka vidíme i jeden až dva kotouče satelitů, zřejmě kvůli televizi. Občas se na střechách suší i bílé kostky sýra, s nímž si Altan nebere servítky, a když u jedné takové jurty zastaví, prostě si kus sýra vezme a nabídne i nám. Je solený a nemá skoro žádnou chuť, jako každý sýr bez kultury. Holky dávají občas dětem bonbóny. Když pak řidič narazí na sloupy s elektrickým či telefonním vedením, chytne se jich a jede podle nich až do města, které se tuším jmenovalo Mandal-ovo, to, jímž jsme projížděli ráno, se jmenovalo tuším Delgenchargai. Hned po vystoupení z auta se k nám seběhlo několik malých dětí, které si rozložily na zem plachty a vyložily na ně různé doma vyrobené suvenýry. Pár jsme si jich koupili, jsou docela pěkné, i proto, že jsou udělané ručně. Mimo jiné prodávají v dřevěné vyřezávané velbloudy, zuby ze všech možných domácích zvířat, s nimiž se dá hrát jakási místní hra, kalendáře z velbloudí plstě, a tak podobně. Stavíme se tu v obchodě a zajdeme si do restaurace či jídelny. Jsou zde jednoduché stoly s umělohmotnými ubrusy a okénko pro objednávání. Dáváme si čeburky, jeden za dvě stě padesát tugriků a my s Jensem ještě kuřecí stehno s rýží, které přijde na pět tisíc tugriků, což není málo. Buď to stojí tolik proto, že jsme turisté, nebo proto, že jde v těchto místech o vzácnost.

Když se znovu usadíme v autě v vyrazíme z městečka dál, začneme uvažovat a diskutovat o našich dalších plánech. Nejprve se pokusíme od Altana zjistit, kam nás vlastně teď veze, vypadá to, že k Bayanzagu, kde je jednak slavné naleziště dinosaurův kostí, jednak rudé písečné útesy, které mají v návštěvníkovi vzbudit představu Colorada. Jenže my jsme předtím plánovali kromě dun stihnout ještě kaňon Yolin-am, což se nám nezdá i s Bayanzagem a našimi dalšími plány stihnutelné. Yolin-am, čili ledový kaňon, by přitom mohl být zajímavý tím, že se v něm větší část roku drží sníh, a to přestože je uprostřed Gobi, ačkoli teď

cizinec nocovat v Mongolsku do týpý. Zastavíme na parkovišti a jdeme se zeptat do baráčku do jídelny a stoupneme si k baru, poblíž něhož jsou položeny luky a šípy. Vedle v kuchyňce je sice několik lidí, vzájemně spolu hovořících, ale nikdo z nich o nás dlouho nejeví zájem, ačkoli boucháme do pultu. Po nějaké době za námi přece jen jedna slečna přijde a zajímá se, co bychom si přáli. Ukazuje se, že zde sice prodávají vodu, ale půllitrovka stojí tisíc a jeden a půl litrovka snad tři a půl tisíce tugriků, což nám přijde poněkud hodně. Když se zeptáme, jestli bychom si vodu nemohli někde nabrat, vyzve nás slečna, abychom ji následovali a dovede nás k studni výš v údolí.

Hned za dalším hřebínkem pak nocujeme, je to tu pěkné, zvláště díky skalám nad námi a výhledu do okolí, ale trochu to kazí sem tam pohozené odpadky. Opodál je jakési polorozbořené stavení a večer se tu opět mihne místní Mongol, asi zvědavý na to, co se mu to tu usadilo za sousedy. V noci nám svítí neuvěřitelně množství hvězd, a tak se to snažíme s Honzou vyfotit, i když to nikdy moc nevyjde.

Pondělí 28. července

Ráno jsem vstal asi v osm a když jsem vykoukl ze stanu, viděl jsem, že Bláza se jde podívat nahoru na skalnatý vrch nad námi. Honza jí totiž neustále vyčítá, že se jí nechce spát do poledne a že ho pořád ráno budí, tak dnes dostala zakázáno jej budit, ale může se aspoň ve volném čase projít. Nakonec se taky vydám nahoru, v kopci se s Blážou potkáme, protože ona zvolila trochu delší trasu. Až nahoru ale nevyleze, protože by musela překonat skalnatější místo, u nějž nebylo jasné, jak se pak člověk dostane dolů. Protože jsem si předtím všiml, že bude lze celkem bezpečně sejít vedle kamenitým údolíčkem, vylezu až tři metry pod vrchol, ale dál to nejde, protože bych musel překonat jen hladký kámen. Cestu dolů to Bláza vzala trochu oklikou a podařilo se jí vyfotit pěknou sovu.

Když se pak chtěl Altan cestou najít v cajni gazaru, zastavil v místě, kde bylo několik jurt, a všechny byly pohostinské. Potom zastavujeme v městečku Lun, kde se zastavíme v restauraci. Měli hrozně upatlané skleničky a bohužel jsem si nevezl guláš, což bylo asi jediné dobré jídlo. Až příště pojedu do Mongolska, budu pokud možno jíst jenom guláš. Honza s Blážou si nakonec ještě berou nějaký knedlík, který si předtím dával Altan. Chtěli bychom se i stavít v obchodě, ale Altan prohlásí, že obchod bude asi až po čtrnácti kilometrech, kde je malá vesnička a obchody se standardním sortimentem, tedy skoro ničím, ale aspoň tu nakoupíme dostatek vody.

Už vlastně nejsme daleko od Ulánbátaru a nebyť další zastávky, jistě by se to dalo stihnout za jeden den, a to přesto, že se dnes brzy po vyjetí změnila silnice opět z asfaltu na stejnou hrůzu, která je všude po Mongolsku a které se raději všechna auta vyhýbají a jezdí prашnými cestami okolo. Altan však má pro nás při-

i ty stánky se suvenýry mi připadají zajímavější. Mají tam všechno možné, zase pár kamenných misek, ale mě se zvlášť líbí historické nože v pochvě, na které je i pouzdro s jídelními hůlkami, podobné jsme viděli už v muzeu připnuté na opasku jedné figuríny. Dokazuje to, že i zde se kdysi jedlo hůlkami. U jednoho nože je v pochvě i párátko a čisticí uší, jak mi paní prodavačka ukazuje. Stojí ale 40\$, ačkoli i bez smlouvání bych dostal slevu na 30\$, a nevěděl bych, co s tím. Ještě vyjedeme na kopec nad námi, kde je už jen jeden stánek se suvenýry, ačkoli slovo stánek je v tomto případě snad poněkud přehnané, protože se jedná o plachtu na zemi, na níž je zboží vyskládáno, pod kopcem to měli aspoň na stolech. Je tu však také kamenná želva, která kdysi byla dole v původním klášteře a hlavně je odtud pěkný pohled dolů na celý klášter.

I dál jedeme po asfaltce, doufáme, že by to mohlo vydržet až do Ulánbátaru, ačkoli jist si tím tady člověk být nemůže. Asi po dvou hodinách dojedeme k písečné duně Elsen Tasarchaj, je docela velká a začíná hned u silnice. Altan nám tu zastaví a ukáže, že se máme projít. Písek je tu úplně prachový, snad ještě jemnější než v Chongorin Els, protože je tu však přece jen vlhčeji, rostou i v tom písku keříky a traviny. Prožitek poněkud kazí silný vítr, který v kombinaci s pískem není dvakrát příjemný. Zatímco ostatní začnou blbnout, projdu se kousek dál, kde si na chvíli lehnu do písku. Poté, co zjistím, že písek je už kousek pod povrchem vlhký, postavím si hrad a když jdu zpátky, tak ještě jeden na místě, kde je písek vlhký i na povrchu. Kolem duny je step s písčitéjší půdou a kus dál hory. Pod dunou jsou pochopitelně jurty, kde zřejmě provozují i jízdy na velbloudech.

Přejedeme kousek dál pod hory, kde se v údolí na místě, kde i dřív stával starý klášter, skrývá buddhistický chrám Chogno Chan Chiyd. Zdá se, že Altan chce už tady někde pro dnešek končit, ačkoli doufáme, že ne zrovna tady, protože zase nemáme už skoro žádnou vodu a tady žádnou nenajdeme, a to přesto, že jinak v údolí rostou i stromy, řečiště mezi nimi je však vyschlé. Je tu pár budov a jedna větší stupa, to vše spolu se zříceninami starého chrámu zasazené v zeleném údolí mezi skalami s výhledem na planinu se skalkami venku. Krajina jako vystřižená z westernu. Nejlepší výhled je z chrámu nahoře na skále. Překvapivě se sem platí vstupné, i když nám není přesně jasné, na co se vlastně vztahuje. Sám bych to ani nezjistil, protože jsem se šel projít hned po vystoupení z auta, než padne na stupu stín, ale ostatní mne na to potom upozorní. Zase se prodávají v jednom chrámu, kde není ani žádný nápis upozorňující na pokladnu, tak kdo to má poznat. Je to tu fakt pěkné, asi i proto, že jsme chytili podvečerní sluníčko, které všechno tak pěkně vykreslilo.

Altan se nás ptal, chceme-li spát v jurtě, protože nedaleko je i jurtový tábor, ale ukáže se, že je už plný. Což nám ani moc nevádí, jediný problém máme s vodou. Altan nás tedy zaveze hned do vedlejšího údolí, kde se nachází také tábor, ale tentokrát nikoli jurtový, ale z týpů. Ta týpů však nejsou stany, ale jsou ze dřeva, takže to vypadá dost zvláště. Asi to bude spíš pro Mongoly, protože proč by šel

uprostřed léta už tam přece jen asi není. Pro mne je existence něčeho takového jen dalším důvodem pro to, abych Gobi nepovažoval za poušť. Honza s Bláží by chtěli jet rovnou k ledovému kaňonu a u Bayanzagu se nezastavovat, poté by chtěli přejet k dunám Chongorin a na jednom z těchto míst bychom mohli vyrazit na výlet. A to přesto, že Honza už od včerejšího dne občas prohlašuje, že by už nejraději odjel z pouště pryč, protože chce dost vody na mytí i pití. Mimoto si každý večer stěžuje, že zde nelze najít místo pro stan, které by již nebylo pokryto větším či menším množstvím lejn a bobků od dobytka. Pravda, takové místo se asi v Mongolsku nenachází. My s Lindou a Jensem bychom naopak nejraději nápadu navštívit ledový kaňon dali vale, protože bychom chtěli vyrazit do hor raději v nějaké vlhčí oblasti více na severu. Při tom dohadování mne popadne velká potřeba, při níž si všimnu, že krajina kolem je už docela písčitá, ačkoli v ní stále rostou trsy trávy.

Po dlouhém dohadování tedy přistoupíme k hlasování, jehož výsledek již asi tušíte. Tím však diskuze nekončí, jelikož nechceme, aby to vypadalo, že Honzu a Bláží připravíme o něco, co chtějí vidět. Ledový kaňon beztak není místem, o jehož návštěvě Honza nejvíce snil, tím je totiž Galuut kaňon, čili *Duck canyon* čili Kachní kaňon, který je však mnohem více na severu. My s Lindou a Jensem vlastně nechápeme, proč si vybral z celého Mongolska zrovna toto místo, snad pro jeho relativní odlehlost od běžných turistických tras, snad pro jeho úzkou šířku, která činí v některých místech jen metr. Zato jeho výška není závratná, jen dvacet pět metrů. A i podle LP stojí návštěva Kachního kaňonu za zvážení jen v případě, že se člověk nachází z jakéhosi bizarního důvodu poblíž.

Asi ve tři dojde Altan k jurtám v Bayanzagu, kde provozují vyjížďky na velbloudech. Opodál je bahnitě jezero a za ním pískové útesy porostlé řídkým lešikem. Nedaleko jurt postává a klečí několik velbloudů, flegmaticky hledících do sluncem rozpáleného vzduchu. Kus dál žene honák další stádečko velbloudů přes jezero sem. Honák sám je přítom na koni, je fakt, že ti velbloudi nejsou moc aktivní, tak by ho to na nich asi tolik nebavilo. Zajímáme se zde o to, jestli bychom se také na velbloudech nemohli projet. Dostane se nám odpovědi, že by to šlo až tak v šest hodin, kdy nebude takové vedro. Bude nás to stát 4000 tugriků za hodinu a velblouda², navíc 5000 dáme dohromady průvodci. Altan nás zatím odveze za jezero, kde rostou řídké malé zakrslé stromky v písčité půdě. Cestou nám naznačuje, že u dun nás potom čeká mnohem lepší projížďka, ať se na to tady vykašleme. Ale my na něj nedáme, protože soudíme, že dvě nebo tři hodiny na velbloudech nám budou bohatě stačit.

Nakonec to tedy Altan vzdá a my se jdeme na chvíli projít po písku mezi stromky a keři. Sem tam obcházíme i bahnitě louže, dojdeme i k jedné větší, u níž je navíc na okolním terénu a keřích pěkně vidět čára, k níž nejvýš dosahuje hladina vody, pod touto čarou je země rozpraskaná. Přivezli jsme si s sebou míč, který

²Aspoň myslím, že to bylo za velblouda a ne za všechny

našli Linda s Jensem ve svém autě, a tak si můžeme zahrát plážovou vybíjenou, což nemá chybu. Asi v pět jsme zpátky u auta. Altan nás zaveze ještě k pískovým útesům, po kterých se toto místo jmenuje Bayanzag, anglicky se mu říká *Flaming Cliffs*, což by češtině znamenalo *Planoucí útesy*. Jsou opravdu zajímavé, protože písek, z něhož je vítr a eroze vymodelovaly, je červený a kdyby nešlo jen o slepený písek, vypadalo by to opravdu jako někde v Coloradu. Člověk si říká, že kdyby pořádně zapršelo, muselo by se to dávno rozmočit, ale tady asi přece jen moc neprší. Přesto je však nyní zataženo, a tak to na fotkách moc nevynikne.

Poté nás Altan odveze k velbloudům. Sedla nejsou moc pevná, vlastně jde jen o deku se třmeny, které aspoň u mého sedla jsou tak úzké, že levou botu do nich prostě nestrčím. Na velbloudy se nasedá, když sedí na zemi, oni pak vstanou s jezdcem na zádech. Průvodce nás spojil pomocí udidel tak, že každému velbloudovi přehodí přes přední hrb provaz k udidlu velblouda za ním, jdeme tedy všichni pěkně sborem za tím prvním průvodcem, v řadě jako husy. Tito velbloudi jsou totiž dvouhrbí, což je pro sezení docela pohodlné, a to i proto, že na omak jsou takoví plyšová. Od klečení na zemi mají velbloudi lysiny na kolenou. Jízda na velbloudu je velmi kolébavá a pomalá, za celou dobu jsem si v Gobi všiml jen asi dvakrát, že by velbloud vyvinul vyšší rychlost, než je krok, šlo však vždy o pomalejší klus, a mám tedy jisté pochyby, umějí-li i cválat. Kolébavě tedy dojdeme k dalšímu písečnému útesu, kde sestoupíme a průvodce nás zavede k místu, kde je v písku vidět část kostry, podle průvodce dinosaurů. Muselo jít o velmi malého dinosaura. Potom zamíříme oklikou zpátky. Do jezera nás přes naše přání nevezme a jdeme pořád stejně pomalu, tak je to vlastně pěkná nuda, myslím, že mi ty dvě hodiny bohatě stačily. Cestou jsme se ptali na jména velbloudů, která nám sice průvodce sdělil, ale nejsem si jist, nakolik mu mohu věřit, že si je briskně nevyvýšlel.

Altan nás potom veze někam, kde bychom se mohli vyspat. Jako obvykle se snažíme nasměrovat jej k jezeru, ale jako obvykle se nám to nepodaří a dočkáme se jen úporně opakovaných slov *šumul, šumul*. Teď to asi znamená spíš komáry. Po krátké zastávce u jezera nás tedy vyveze nahoru na plošinu nad Bayanzagem. Není tu sice voda, čehož snad nemusíme tolik litovat, protože ta voda v jezeře by byla vhodná leda k umytí nádobí, zato je odtud krásný rozhled do kraje, na celé jezero, písčité útesy i zakrslé stromky a keře, mezi nimiž jsme hráli vybíjenou. Při vaření večere počítáme jako obvykle i s Altanem, který mimochodem při jedné zastávce u krámu chtěl po Jensovi, aby koupil vodku, že by ji spolu mohli večer vypít na potvrzení svého přátelství. Jens se toho však neodvážil. Altan se před zastavením rozjel směrem ke srázu, před nímž zabrzdil, ale při tom, jak kvalitní má brzdy, jsme z toho neměli úplně dobrý pocit.

Za večerního šera je v dálce vidět docela hodně světél, asi od aut a dalších tábořišť, protože v těchto místech jsme potkali turistů docela dost. Ve dne jsme, projíždějící po pláni rovné jako když střelí, viděli v dálce stádo koní v jezeře a

byli prostě zvědaví, kdo se jim to usídlil na dohled od jurty. Před spaním ještě hrajeme Bang! Konečně, ten whist bych už hrát nechtěl.

Neděle 27. července

Dnes jedeme kupodivu hodně po asfaltových silnicích, což je sympatická změna. Po pár hodinách jízdy dojedeme do Charchorinu, kde kdysi bývalo Čingischánovo hlavní město Karakorum. Z něj tu sice už nezbylo nic, ale zato je tu obrovský buddhistický klášter Erdenezú, který je současně nejstarším klášterem v zemi. Je ověnčen hradbami, v nichž jsou pravidelně a hustě rozmístěny stavby jako stupy. Protože Mongolové jsou lámaistickí buddhisti, vypadá to asi jako v Tibetu, jen je to vprostřed roviny na kraji městečka. Vstupné činí klasicky 3 500₮, k tomu si připlatím ještě 5 000₮ za focení uvnitř. Uvnitř hradeb je pár budov a jedna velká stupa, kromě toho zde však zbývá ještě spousta volného prostoru, asi to v dřívějších dobách bylo plnější. Z pokladny jdeme nejprve do několika chrámových budov, obklopených dalšími vnitřními hradbami, zdá se, že jedině sem je nutné platit lístek, protože je trhájí až těsně před vstupem a zde jako na jediném místě. V bočních budovách jsou vystavené různé lámaistické obrázky, nahoře jsou pak tři převážně dřevěné chrámy s oltáři a vystavenými sochami a maskami božstev. Původní buddhismus sice božstva nevyznává, ale lámaisti zřejmě ano, některá přitom vypadají dosti divoce.

Potom projdeme kolem obří stupy s několika věžičkami k dalšímu ohrazenému chrámu. Tento asi neslouží jen jako muzeum, protože uvnitř kamenné budovy sedí řady mnichů a vypadá to, jako by se snažili něco číst, spíš ale koukají po turistech a nezdá se mi možné, aby našli dost klidu, aby se mohli soustředit na náboženské otázky. U vstupu sem jsou obchody se suvenýry, kde mají opravdu pěkné kamenné misky.

Venku si jdu ještě vyfotit hradby, přičemž pozoruji jednu paní, jež vždy u každé stupy v hradbách přiloží čelo ke zdi a pomodlí se, než přejde k další, vrátím se proto do auta jako poslední. Teď nejedeme daleko, jen k blízké restauraci, kde se chceme najíst. Honza tvrdí, že ji našel v LP a podle všeho by tu měli mít i normální jídla, ale jídelní lístek mají jen v Mongolštině a výběr za nás obstaral Altan. I k tomu, abychom si s Jensem objednali piva a s Blázou zase saláty potřebujeme jeho pomoc, protože servírka si nás moc nevšimá. Altan si tu dobříj telefon, a tak musí Bláza s Honzou hledat pro foťák jinou zásuvku a nakonec tuto úlohu svěřit servírce. Záchody jsou jako obvykle kadibudky na dvoře.

Odtud jedeme ještě na kopec nad Charchorinem, kam už samozřejmě asfalt nevede, v jeho polovině je na jednom místě spousta stánků se suvenýry, což mne překvapuje, ale jen do té doby, než se dozvím, že tu je také položen v ohrádce asi půlmetrový kamenný penis, ukazující ke kopci, který má prý představovat vaginu. Hezké, ale po pravdě řečeno mi to nepřipadá nijak zvlášť zajímavé, to už

zato na ní stojí stádo koní. U velké roury pod silnicí jsou také nacpaní, asi se o ni trochu chladí, protože je hrozné vedro a stín nikde. Ke konci opravy vytáhl Altan odkudsi asi dvoumetrový tenký kmínek stromu a používal jej jako páčidlo k oddálení tlumičů, do nichž vkládal za pomoci Jense nařezané kousky té staré pneumatiky. Zdá se nám neuvěřitelné, že zde našel něco takového, ale z auta snad tu tyč nevyndával. Možná sem proto jel, že tu byla ta tyč.

Asi po hodině nebo dvou je hotov a můžeme zase vyrazit. Netrvá však dlouho, když po jednom zvlášť vydařeném skoku opět zastavujeme. Jens totiž vrátil špatně spolejezdčovu sedačku do auta poté, co nám ji Altan na poslední zastávce vyndal, abychom si na ni mohli sednout. Při tom posledním skoku pak sedačka prorazila díru v hadičce, která vedla vodu do chladiče. Altan se tam pak pokouší dát rezervní, ale protože se mu ji nedaří nasadit, nakonec to spraví tak, že oba konce zalepí, a nechá průtok jen druhou hadičkou. Počasí se opět horší a občas padne pár kapek. Než dojedeme do Cecerlegu, zastaví nám Altan ještě u jednoho velkého kamene, který stojí vprostřed stepi. Protože je pořádně vysoký – asi deset metrů, není divu, že je svatý, popsáný, ověšený modrými šálami a je kolem něj spousta lidí. Odtud už jedeme do Cecerlegu, protože si to Altan zkracuje, vyhneme se téměř zcela jedinému kusu asfaltky, který jsme zatím kromě Ulánbátaru v Mongolsku spatřili. A to jsme se na něj tolik těšili.

Před Cecerlegem zase zaplatíme 800 tugriků mýta a míříme ke stejné restauraci, kterou jsme navštívili cestou sem. Když ji konečně najdeme, je už asi půl sedmé, což je špatné, protože když pak vlezeme dovnitř a sedneme si ke stolu, upozorní nás číšník, že už mají zavřeno, že si sice můžeme dát něco u pultu, ale jídlo už nám neuvaří. Protože se mi nechce sedět v zavřeném hospodě, jdu zase ven, kde Altan zamyká auto. Není divu, že to téměř nedělá, protože je to dost komplikovaný proces. Podle všeho nemůže zavřít zadní boční dveře zvenku a musí s nimi něco udělat zevnitř, přelézt dopředu a pak může zamknout přední dveře. Ostatním to v té restauraci i bez jídla hrozně dlouho trvá. Protože jsme se nenajedli, zastavuje nám pak Altan ještě u obchodu. Sám si chci dnes udělat rýži, protože jí mám ještě stále celé kilo, ostatní si kupují instantní nudle.

Jedeme pak asi ještě hodinu, než zakotvíme kousek od hlavní silnice u dvou pahorků. Altan chtěl nejprve zastavit na vrcholu jednoho z nich, ale přesvědčili jsme ho, že to není dobrý nápad kvůli bleskům, které se stále občas v dálce objevují. Než stihneme postavit stany, dá se opět do drobného deště. Zatímco ostatní sedí i jí v autě, vařím si ve stanu rýži. Přijedou sem dva dospělí Mongolové s malým klukem a holčičkou na motorce a jdou se kouknout ke mně do stanu. Postupně pak z auta vyleze Altan i ostatní. Altan si s Mongoly povídá, ale jinak tu prostě sedí a koukají, nedbaje vůbec deště. Ti pánové mají mongolské pláště, ale děti mají jen trička, přesto se nezdá, že by jim dešť vadil. Linda sice zkouší různé fráze podle konverzační příručky, ale myslím, že moc neuspěje. Po nějaké chvíli se zase všichni čtyři zvednou, nasednou na motorku a jedou opět pryč. Nejspíš

každou chvíli jsme pak viděli velké jezero i potom po cestě. Ačkoli to samozřejmě nebyla skutečná jezera, ale iluze vykreslená fatou morganou. Vypadalo to velmi realisticky.

Středa 16. července

Ráno jsem zjistil, že Lindě a Honzovi je špatně, oba zvraceli či téměř zvraceli a dostali průjem. Balení nám proto zabere poněkud více času. Zdá se, že to nebude nic fatálního, ačkoli se raději ještě další dva dny v jídle značně krotí. Vyrážíme až po půl desáté a zanedlouho po odjezdu dorazíme do městečka, které se mohlo jmenovat Subatga Hural, ačkoli to teď odhaduji jen podle mapy a nejsem si tím zdaleka jistý. Zde se zastavíme v obchodě, kde Linda s Honzou usilovně shánějí kokakolu, protože ta je podle nich pro tyto případy nevhodnější. Ukázalo se zde postupně celkem dost turistů, z nichž někteří ze stejných důvodů také shánějí kolu.

Altan mluvil o tom, že se tu někde dostaneme ke sprše, na což jsme se velmi těšili. Opravdu nás poté, co nabere benzín, doveze za město k místu, kde ze svisele umístěné roury stříkala voda proudem, tak šlo vlastně o sprchu. Voda sem přitékala odkudsi z kopce dlouhým potrubím. Nabereme tedy vodu a pořádně se umyjeme přičemž nás Altan postříká hadicí, a trochu si i vypereme. I Altan se umyje, vypere si ponožky a umyje i auto. Vystřídá se tu mezitím hned několik dalších turistických skupin v dodávkách našeho typu i v džípch, objeví se tu i místní Mongolové na motorce, ale tak důkladnou očistu zde absolvujeme jen my.

Umytí a učešání se stavíme zpět v městečku na čeburek v restauraci, kde si zašiji i kalhoty, jež jsem si roztrhl při otvírání zadních dveří od auta. To už jsem si v letadle roztrhl ponožky a pak je zašival za jízdy v autě, což bylo při tom neustálém poskakování značně netriviální. Cestou k dunám jsme se ještě jednou zastavovali u studny, kde děti prodávaly pěkné kamínky, které měly rozložené na dlouhých stolech. Kolem studny pobíhala stáda ovcí a koz, zvlášť jedno kůzle bylo velmi roztomilé a Linda se s ním pěkně pomazlila.

Míříme dále pouští přes hory až k dunám Chongorin. Bláza s Lindou vidí cestou z okénka morčata, mě se žádné zahlédnout nepodaří, ale je fakt, že ven moc nekoukám, protože většinou ležím na prostřední sedačce. Duny jsme zahlédli už shora z kopce mnohem dřív, než jsme k nim dojeli, a vypadaly opravdu krásně, jediné, co kalí dojem z nich, je zatažená obloha, z níž občas spadne i pár kapek. Pod dunami navíc roste docela hustá tráva a v jednom místě je i jezero, které není fatou morganou. No, řekněte, co je tohle za poušť? Asi v půl třetí zastavíme dole pod dunami, které jsou mimochodem opravdu velké, na výšku mají přes dvě stě metrů, na délku přes sto kilometrů a na šířku řádově desítky kilometrů. Rozhodujeme se zde, co dál, zatímco ostatní by chtěli jít hned nahoru, já bych raději počkal, než se zlepší počasí, jednak to vypadá, že nedaleko je i bouřka, což ve mě vzbuzuje obavy, jednak proto, že teď by z toho výletu nebyly žádné dobré fotky.

Po chvíli dohadů, mezi nimiž se dá do normálního ač slabého deště, vydají se Bláža, Honza, Linda i Jens nahoru, zatímco já si jdu stavět stan s tím, že nahoru pak půjdu, až se zlepší světlo.

Sotva postavím stan, vidím, jak se vrací Bláža s Honzou, to zrovna začíná poprchávat. Bláža říká, že si to rozmysleli a že se jen projdou kousek dál na menší dunu, nahoru pak chtějí jít na západ slunce. Když se dá do silnějšího deště, vrací se zpět a nedlouho po nich přicházejí i Linda s Jensem. Sedíme chvíli v autě a začínáme plánovat, co budeme dělat v příštích dnech. Po chvíli se však přesuneme ke mně do stanu, protože auto chceme uvolnit Altanovi, aby se mohl natáhnout. Honza stále prosazuje návštěvu Galuut, čili Kachního kaňonu, tamtéž by ráda zamířila i Bláža, také na koních by se chtěli projet déle. My s Lindou a Jensem chceme spíš na pár dní do hor. Nakonec si s Lindou a Jensem vymyslíme, že bychom mohli přejít přes kopec k Naiman nuur, čili Osmi jezerům, na koních bychom chtěli jet později u dalšího jezera.

Ale to už je Honza venku a Bláža nás taky moc neposlouchá, místo toho nás chce dostat ven, abychom si šli zahrát plážový fotbal. Jdeme tedy ještě před večerí na nedalekou „pláž“. Písek je zde opravdu fantasticky jemný a úžasný, jenomže mě se při jednom zvlášť divokém skoku v autě podařilo rozseknout si chodidlo o kanystra a ještě se mi nezahojilo, tak se s ním v tom písku nedá moc běhat, naboso už vůbec a v ponožce to taky není ono. Navíc stále poprchává. Hrajeme s Lindou a Jensem proti Honzovi a Bláže, ale oni dva jsou znatelně lepší.

Poprchávání pomalu ustane, než si jdeme uvařit k jídlu rýži s rybičkami. Linda s Honzou se spokojí s rýží. Meruňkový kompot, který jsem včera koupil, si také necháme na jindy. Altan mezitím zase celé odpoledne kutil cosi s kolem a vydrželo mu to i po večerí, nejspíš se snažil opravit ty brzdy. Sejde se sem i pár dalších řidičů, kteří mu s tím pomáhají, poněkud radou. Nakonec to vypadá, že se to zlepšilo, nebo to je možná jen naše přání, když odtud míříme do hor. Když se najíme, přijdou sem také chlapec a dívka prodávat suvenýry. Už se tu dřív kdosi stavil a Bláža si něco koupila, teď si zase něco koupím já, a tak už se tomu Bláža vyhne. Jinak je jí totiž vždy líto, že by měli ti prodejci odejít s nepořízenou. A je fakt, že tu mají ty suvenýry opravdu pěkné, třeba teď nám děti nabízejí vyřezávaného velblouda. Když jim udělám takovou útratu, nechají mi ještě náramek s kamínky, který je sice moc pěkný, ale bohužel se mi jej časem podaří ztratit. Bláža ještě poté běží dát dětem gumové medvídky.

Rozhodli jsme se vyrazit nahoru na vrchol duny časně zrána, kdyby se náhodou vyčasil, tak abychom nahoru nešli v největším vedru. Domluvíme si tedy budíček na půl šestou, ale když už ležím ve stanu, přijde mi Jens oznámit, že se rozhodli, že bude-li zataženo, vstaneme až o půl sedmé, což rozhodne Bláža. Bláža, Honza, Linda a Jens mají stany dost daleko ode mne i od auta, tak jenom nevím, jak se rozhodnutí dozvím, ale ono se to ráno samo vyřeší.

projdou až dojedeme do tábora. Altan však opět potvrdí to, že ví, co potřebujeme, protože u obchodu zastaví a zeptá se, jestli chceme nakupovat. Honza pak zůstane venku a jde už pěšky.

Jurta byla zamčená a měla zataženou díru ve stropě, protože už přestává pršet, průvodci nám tu díru zase odtáhnou a začnou nám zatápět v kamnech uprostřed. To je dobré protože je venku trochu chladno a taky proto, že se na nich potom dá vařit. Na mne však padne únava a útlum, a tak jenom ležím na posteli, ani nemám na jídlo chuť, tak si dám jen trochu chleba a hlavně čaj. Ostatní si vaří rýži s rybičkami. Později večer sem přijdou i Altan s oběma průvodci, kteří předtím seděli v autě. Nemám moc společenskou náladu, ale ostatní s nimi popíjí vodku, slivovici i čaj. Altan s průvodci mezi sebou začnou zkoušet páku a nakonec přesvědčí i Jense, aby se přidal. Altan prohraje i s průvodcem i s Jensem a Jens pak porazí i toho průvodce, a tak se ukáže jako nejsilnější.

Sobota 26. července

Snídani si ostatní objednali nakonec také v té jurtě, nejprve včera kolem naší jurty prošla jedna holčička, když jsme zde byli jen s Honzou a Blážou a zeptala se, jestli budeme chtít dnes snídani od nich, protože já jsem zájem neměl a Bláža také nic neříkala, Honza odmítl, ale pak se jim to všem rozleželo v hlavách a za pomoci Altana si objednali snídani, z níž se posléze vyklubala hromada chušuru a mongolského čaje, ani o jedno jsem poránu neměl zájem a radši si uvařil normální čaj a vzal nějaké sušenky. Ještě jsem se byl naposledy před odjezdem vykoupat, protože teď strávíme čtyři dny cestou do Ulánbátaru, přičemž jak znám Altana, nezastaví nám nikde u vody.

Ještě než úplně odjedeme z oblasti kolem Bílého jezera, vykonáme dvě zastávky v sopečné kamenité pláni okolo. Průvodci jedou s námi do Tariatu, a tak nás ještě mohou na jednom místě zavést k velkým jámám, z nichž vedou jeskyně, ač nikoli dlouhé, na druhé zastávce je hned u silnice škvíra, kterou se dá vlézt dolů, kde je další jeskyňka. Poté už dojedeme do Tariatu, kde vysadíme průvodce a zamíříme k Cecerlegu.

Cestou se opět zastavujeme u toho svatého stromu, který jsme navštívili už cestou sem. Tentokrát je tu víc lidí a aut a kolem stromu se prohánějí krysy, morčata, nebo podobná havěť. Také si všimneme, že v levém zadním kole našeho auta zeje díra zvící dvou palců, z níž slabě, leč vytrvale, syčí vzduch. Altan si toho asi všiml také, protože o dost dál zastavuje uprostřed stepi u potoka, když mezitím jednou přibrzdil jen proto, aby sebral z cesty kus staré pneumatiky. Začne pak rozebírat kolo a asi je vyměňovat za rezervu, ale kutí toho víc, tak to trvá docela dlouho, aspoň se můžeme trochu najíst, ačkoli sám mám už jenom trochu sušenek a na chušur, který zbyl ostatním od snídani nemám ani trochu chuť. Také se stihnou projít k silnici, po které sice nejedí auta, protože je v hrozném stavu,

dojíst sušenkami.

Po jídle jsme vyrazili na výlet k Bílé sopce, která má být asi čtyři kilometry odtud. Altan mezitím zase rozebral auto a ti dva průvodci mu v tom pomáhají. Nejprve se stavíme v obchodě na konci jezera asi půl kilometru od nás pro nějakou vodu na pití. Bohužel žádnou nemají, a tak jsme odkázáni na džus. Protože jsem si nevěšiml velké láhve jablečného pití, koupil jsem si jen dvě půllitrovky rakytníkového džusu³, který mi nepřišel tak štapný, zato Honzovi vůbec nechutná.

Potom jdeme do sedla, kterým jsme projížděli cestou sem. Z něj už vidíme Bílou sopku, jde o nevysoký kopec na druhé straně sopečné pláň, nedaleko za ním je mnohem vyšší kopec. Sopka vypadá opravdu jako sopka, až odtud je vidět velký kráter. Cesta však obchází rozlehlou kamenitou pláň. Protože názory na nejlepší cestu se různí, jdou nakonec Honza s Bláží po cestě okolo, zatímco Linda s Jensem jdou přímo po pláni, na níž je opravdu hodně kamení, mezi nímž roste řídký modřínovo borovicový lesík. Já zůstanu ještě sedět v sedle čekaje na to, až se slunce strefí do díry v mracích a přece jen zasvítí na sopku. Trvá to asi půl hodiny. Potom jdu taky víceméně přes kamenitou pláň, i když po cestě by to asi bývalo bylo rychlejší. Takhle je to ale zajímavější, protože pláň nese všechny stopy toho, že jde o rozpraskanou lávu, která tudy kdysi tekla. Mezi kameny je řada děr a kameny jsou dost ostré.

Když se blížím k hoře, všimnu si, že se sem od jezera žene bouřka. Bouřky v přírodě ve mně přitom vzbuzují panickou strach. Pod kopcem je pár stánků, pod nimiž prodávají pití a i nějaké občerstvení. Projdu kolem nich a zamířím do kopce, nahoru však jdu jen proto, aby tam na mne ostatní případně zbytečně nečekali, a když se pod vrcholem potkám s protijdoucími Honzou a Bláží, otočím se a běžím zase dolů. Sem tam se to kolem blýskne, zatím je to ještě bezpečně daleko, ale rychle se to blíží. Sednu si dole pod plachtovou stříšku, koupiv si před tím u stánku podivný džus. Ostatní sem sejdou za chvíli a začnou přemýšlet, jestli chtějí jít zpátky, nebo počkat až se to přežene. Mě se ale v bouřce nikam chodit nechce. Nakonec tady tedy sedíme. Brzy se strhne pěkná průtrž s blesky.

Asi po půl hodině, i když možná to bylo rychleji, mě to přišlo každopádně jako celá věčnost, na mne ostatní zavolali a ukázalo se, že si pro nás Altan přijel. Opět se projevilo, že náš řidič ví, co je pro nás nejlepší. Nevím ani, jestli mu někdo říkal, kam jdeme, nebo to prostě uhodl. Ve stále stejně prudkém dešti přeběhneme do auta, kde s Altanem sedí i oba průvodci, zdá se, že se všichni tři docela skamarádili. Ještě, než se rozjedeme na cestu zpět, dojede Altan ke stánku a koupí si z okýnka bůz a čaj, všichni tři to pak baští tak, že si namáčejí jednotlivé knedlíčky do toho mongolského čaje. Cestu zpět si Altan zkracuje nějakou necestou přes kameny a do sedla i v tom dešti vyjede bez větších problémů. Honza s Bláží uvažovali o tom, že by cestou navštívili obchod, ale pak se rozhodli, že se sem

³To, že se rakytníku řešetlákovému říká anglicky *seabuckthorn* jsem si ale našel až teď, tehdy jsem vůbec nevěděl, o čem jde.

V půl šesté mi zazvoní budík, ale venku prší, tak ani nevstávám a přeřídím si jej na půl sedmu. Když mi zazvoní znovu, venku už neprší, ale u stanu Bláži a Honzy ani u stanu Lindy a Jense není znát žádný pohyb. Projdu se k nim a po chvíli přemýšlení se i nahlas ozvu u stanu Bláži a Honzy s dotazem, co se bude dít. Podle nich můžeme ještě spát, a tak jdu opět do svého stanu vyčkat, až mne vzbudí. Do té doby nakonec uplyne ještě celá hodina. Později se ukázalo, že Bláža si sice natáhla na telefonu budík, ale nepřehodila si čas, a tak když jsem ji v půl sedmé vzbudil, nevěděla, kolik je vlastně hodin.

Po snídani se vydáme nahoru na dunu. Všichni jdou nakonec bosí, jen já jdu v sandálech a v ponožkách, protože mě pořád bolí rozseknuté chodidlo. Na vrchol písečného hřebene musíme vystoupat asi dvě stě metrů, ačkoli LP slibovala dokonce tři sta. Je to docela zábava, postupně se navíc časí, a tak i fotky jsou čím dál lepší. Ve slunečním světle vypadá duny opravdu krásně, písek je navíc opravdu velejemný, což je sice příjemné pro chodidla, ale stoupání je tím namáhavější, jelikož každý krok nahoru je následován podklouznutím zpět dolů. Nahoře se hromadně vyfotíme, tak alespoň využiji stativ, který jsem sem táhnul. Za hřebenem se duny prostírají ještě asi deset kilometrů do šířky, na délku se pak táhnou asi sto kilometrů. Na severní straně, z níž jsme přijeli, roste tráva a i jezírko s vodou se najde, což vypadá docela zvláště, až neskutečně. Není tedy divu, že kdosi z nás usoudil, že to tu snad postavil Čingischán pro posílení turistického ruchu. Sem nahoru proudí celkem dost turistů, Linda pokonverzuje s jakousi Němkou, která sem vyšla v pohorkách, zatímco její průvodce vypadá, jako by si vyrazil na pláž.

Po chvíli se vydáme po hřebeni na další vršek, kde chvíli poležíme a pak se rozdělíme, neboť zatímco my s Lindou a Jensem zamíříme přímo zpět k tábořišti, Bláža s Honzou se projdou ještě kousek dál a sejdou dolů v místě, kde je tráva nejhustší, to proto, aby si mohli vyfotit fotku, jakou má LP na obálce, tedy koně pasoucí se na husté trávě s vysokými dunami v pozadí. Koně se jim sice na správné místo nepostavili, ale jinak je to pěkný záběr. Pro cestu dolů jsem si nakonec sundal ty sandály i já, stejně jako ponožku z pravé, tedy zdravé nohy. Sice to trochu bolí, ale šlapat v tom písku je fakt bezvadné, a to zvláště při sestupu. Když dupeme cestou dolů do písku, jeho pohyb tím vyvolaný vydává takový zvláštní skoro dunivý zvuk, není proto divu, že v překladu se jmenují duny Zpívající. Dole si pak všimnu, že už sem přijelo opravdu hodně turistů, tedy alespoň na mongolské poměry.

Než se sbalíme a konečně se všichni sejdeme u auta, Altan kamsi zmizel. Najíme se tedy a začneme si upřesňovat plány. Honza s Bláží se nakonec smíří s tím, že neuvidí Galuut kaňon a že nepojedou k Naiman nuur na koních. Zrealizujeme naopak náš plán s přechodem z Ujangy přes hory k Naiman nuur. Jen Altan stále chybí, Jens pro něj proto dojde k vedlejší skupině, kde jsou prý mimochodem i čtyři Mongolové, jež dali Altanovi najíst. Jense se prý ptali, zda Altanovi

dva chybějící přední zuby vyrazil on. A taky mu nabídli koláč. Za pomoci rukou, nohou i konverzační příručky se nám podaří Altanovi vysvětlit, co chceme, snad to pochopil. Cesta do Ujangy prý potrvá dva dny

Nejprve opět přejíždíme hřeben, který se táhne na sever od Chongorin Els. Cestou se zastavujeme u studny, kde napájejí ovce a kozy. Je jich tu nepočítaně, což vypadá trochu bizarně, neboť kolem není opravdu žádná tráva, a tak moc nechápeme, čím se tu živí. Nabíráme zde pár litrů vody a potom projíždíme písčitou polopouští s řadou zakrslých keřků, přičemž předjíždíme větší expedici s červenými džípy, na jejichž střechách jsou kajaky, což tady, kde široko daleko není voda, vypadá opravdu vtipně. Zanedlouho potom zastavujeme uprostřed kameňité roviny, kde si děláme větší přestávku, asi aby vychladl motor. Projdeme se tedy trochu, vyfotím si ještěrku a divného brouka, Bláža s Lindou si prozměnu nasbírají pár kamínků. Kolem je opravdu dokonalá rovina, pokrytá jen drobnými oblázky, v dálce jsou vidět hory a po obzoru později přejíždí ta červená expedice.

Jak se blížíme k okraji Gobi, stává se krajina čím dál zelenější, projíždíme klikatým údolím řeky, v tomto ročním období vyschlé, i kolem pěkné skály se sochou kozy. Honza se ale vůbec nechce koukat ven a raději leží a spí na sedačce, přitom to kolem vypadá skoro jako kaňon. Následuje nudná ač zelená pustina, v níž Altan ještě jednou zastavuje, zrovna v místě, kde je větší stádo velbloudů. Altan vypadá, že už toho má dost, ty zastávky jsou již častější, ačkoli asi zastavuje i kvůli motoru. Jedeme ještě dlouho, chvíli to vypadá, že nás Altan zaveze na noc k jurtě, ale rozmyslí si to a dojede až do městečka do cajni gazaru, čili hospody. Mají tu i signál a Honza s Blážou si trochu dobijí baterku k foťáku. Uvnitř cajni gazaru mají hnusné obrázky. Objednávání je poněkud složité, ale nakonec si dám jakousi hovězí polévku s nudlemi, kterou si před tím dal i Altan, ostatní pak cosi s rýží a vajíčky a hovězím masem. Docela nám tu chutnalo, Honza už se zřejmě vzpamatoval z trávicích obtíží a je nadmíru při chuti. Jídlo nás přišlo na 8 000 tugriků, přičemž Bláža s Honzou měli jedno jídlo napůl.

Jedeme ještě hodný kus za město k místu, kde jsou okolo skalky a je to tu moc pěkné. Altan zřejmě usoudil, že máme rádi skály. Ani zde se však nevyhne všudypřítomnému trusu, zvláště Honza to rád nahlas komentuje. Vaříme už jen čaj, ale zdá se nám nějak divný. Chvíli nám trvá, než nám dojde, že to není čajem nebo špatně umytým ešusem, ale prostě tím, že ta voda, kterou jsme hned po odjezdu od dun nabrali ze studny, je slaná. Pravda, ne moc, ale v čaji se to pít nedá a ani Altanovi to nechutná, což je zvláštní, když je to slané asi jako mongolský čaj. Nese to dost těžce, že mu nejsme schopni nabídnout normální čaj. Ani med na to nepomůže, spíš to ještě zhorší. Kromě toho tu leze spousta mravenců, díky čemuž se aspoň dozvíme, že mongolsky se mravencům říká *chorchoj*. Abychom si spravili chuť, sníme alespoň meruňkový kompot, který je velmi dobrý a znechucení slaným čajem jdeme spát.

nakousnuté a teklo z něj cosi oranžového. Ačkoli se kluci chlubil, že budou spát venku a včera nejspíš i opravdu venku spali, dnes jsem ještě večer slyšel, jak zalézají do auta, čemuž se nebylo lze divit, protože večer byl docela chladný.

Pátek 25. července

V noci přišlo, což se vrátilo i po snídani, a tak i potom ležíme ve stanu a čekáme, co se bude dít. Hned jak jsem se před deštěm schoval do stanu, sbalil jsem si a psal deníček. Po nějaké chvíli, kdy stále prší, ačkoli nijak hustě, říká venku Altan Honzovi „go“. Začneme tedy o situaci diskutovat, až se Jens zvedne a jde se zeptat do auta, vypadá to, že oba naši průvodci by rádi vyrazili na cestu, a tak se sbalíme a připravíme na jízdu v dešti. Ačkoli počasí se nakonec zlepšuje, nejprve přestalo pršet a časem se vrátí na nebe i sluníčko. Ještě jednou drobně sprchne, ale celkově se hodně oteplí, až musíme i odložit bundy.

Dnes jedeme už rychleji, místo pěti hodin, které jsme strávili na cestě sem, nám cesta zpět zabrala jen tři. Můj kůň mi připadá dnes živější a už lépe reaguje, tak lituji, že s tím zase musím skončit, narozdíl od ostatních mne ani nebolí zadek, jen mám odřené vnitřní strany lýtek od třmenových popruhů. Ke konci mi pak připadá, že koně tuší, že se vrací domů, a tak výrazně zrychlují a už nám nečiní problémy dostat je do cvalu, do klusu se pouští sami od sebe. Honzovi se už na tom černobílém koni jet nechtělo, a tak si jej vyměnil s Jensem, který si pochvaloval, že mu připadá ten černobílý mnohem ovladatelnější, ačkoli i jeho jednou shodil. Jen černá kobyłka Bláži se k pohybu ne a ne přinutit, a tak byla stále vzadu. Když jsme jí jednou všichni odcválali dopředu, přinutili však průvodci i jejího koně k cvalu, aby nás dohnali. Její kobyłka má pod sedlem i nějaký šrám, na který jí průvodci včera cosi dávali.

Dnes bychom rádi spali v jurtě, Altan nám ukáže jednu, v níž by to šlo. Uvnitř je pět postelí, z nichž nejlepší je celá dřevěná naproti dveřím a tu si zaberu pro sebe, ty další jsou totiž hrozně měkké. Vypadá to, že v téhle jurtě asi normálně spí ti dva průvodci, protože pak platíme 5 000 tugriků za osobu jim a hlavně to vypadá, že zde mají i nějaké věci, u dveří sedla a něco i ve stolku. Uprostřed jsou kromě stolku kamínka s komínem vyvedeným kruhovou dírou ve stropu a na zemi jsou jen koberce položené na trávě. Honza šel k jurtě vyjednat s kuchyní oběd, podle všeho dostaneme bůz, čili pelmeně, čili cosi jako chušur, jenom je to vařené a ne smažené. Čekáme na jídlo asi hodinu, přičemž máme hrozný hlad, párkrát se tam jde Honza zeptat, protože to mělo být za půl hodiny, ale je vždy odkázán na pozdější dobu. Sedneme si s tím potom do altánku ke stolku. Vychází o něco víc než čtyři na osobu, osobně jsem ale schopen sníst jen tři s největším přemáháním a další si odpustím, protože se mi z toho málem dělá špatně. Obsah ve mně budí dojem, že tam není namleté maso, ale jen kosti a vnitřnosti. Moje komentáře na toto téma se ale ostatním a zvláště Lindě moc nelíbí. No, radši se jdu

jsem nemohl najít plavky, které jsem si včera pověsil na stan, aby uschly. Kamsi prostě zmizely a teprve zase zítra se objeví opět na staně. Myslím, že je schoval Altan, než s tím autem popojel dál od stanů. Stejně tak mi schoval doklady a objektivy, které jsem si nechal na sedačce auta, teprve, když jsem se jej zeptal, ukázalo se, že je zabalil do jakési plachty. Průvodci se pokusili zapálit lejno, snad proti komárům, ale nebyli v tom moc úspěšní. Altan se pokoušel dobít si mobil v autě, ale nejde to. Už dřív jsme zaregistrovali, že jeho auto nemá tu díru na zapalovač a že na jejím místě jen koukají dva drátky. Ty by snad ještě šly připojit k nabíječce, která by se normálně strkala do té zapalovačové dírky, ale Altan má jen nabíječku na 220V a i tu tuším půjčenou od Lindy, a tu si k autu opravdu nepřipojí. Protože je na vaření ještě brzy, válíme se u stanu. Jen Linda s Jensem se před komáry schovali dovnitř do stanu, přes který ale nepřehodili tu horní plachtu. Altan nám oznámil, že se jede s průvodci najíst kamsi do jurty a že s nimi tedy nemáme počítat. Po chvíli opravdu odjedou pryč.

Nakonec i my se pustíme do vaření, ačkoli Linda s Jensem prý nemají moc hlad. Máme jen polévku a dvoje špecle. Když už jsme po jídle a začíná se šřit, sedíme jen tak u stanů, když sem přicválá mladý Mongol na běloušovi a sesedne. Jeho kůň je úplně zpěněný a ani nežere. Ten kluk se nás nejprve ptá na řidiče, naznačujeme mu, že ten je kdesi v jurtě na večeri. Ukáže se, že má asi hlad a chce od nás něco k jídlu. Postupně mu tedy nabídneme sušenky, chleba i sýr. Sýr a sušenky si strčí do pláště. Uvaříme mu také instantní nudlovou polévku a nabídneme čaj. Linda s ním zkouší konverzovat podle příručky. Prý jede k jezeru Chovsgol, což je pěkně daleko. Může mu být snad lehce přes dvacet let. Chytne i můj telefon, kterého si všimne na karimatce a cosi s ním chce dělat. Naštěstí je úplně vybitý, a tak o něj ztratí zájem. Poté se mu zalíbí můj nůž a chce si ho vzít, až to vypadá, že s ním opravdu odjede, ač vytrvale kroutím hlavou. Až vstanu, teprve mi ho vrátí. Nasedne opět na koně, uchopí dlouhou tyč a rozcválá se pryč, přičemž udeří koně tyčí přes zadek a zatočí s ním nad hlavou.

Altan s průvodci se vrátí nedlouho potom. Altan má pěkný klobouk a smění jej s Jensem za jeho hučku s nápisem inzerujícím ME ve fotbalu v Innsbrucku. Později si je ale zase vyměnili zpět. Bavíme se potom s průvodci. Linda mimicky a velmi zdařile předvádí, co se tu zatím přihodilo. Pak se vyptávají těch průvodců na různé věci podle toho, co najdou v konverzaci. Dozvíme se, že je jim asi 21 a 22, ačkoli osobně bych jim odhadoval víc, jsou ženatí (nebo aspoň ten z nich, který s námi nejvíc mluvil) a mají domy v Tariatu. Přes zimu však jezdí taxikářit do Ulánbátaru poté, co tam odtud doženou stádo jaků odtud. Honáctví, kterým se tu jinak živí, je baví a zde u Bílého jezera se jim líbí. Líbí se jim i Gobi, až na velbloudy, kteří je nijak nenadchli, čemuž se osobně ani moc nedivím. Turistů zde kolem Bílého jezera přibývá. Jens nechal kolovat vodku, která Altana rychle uspala, tak jako vždycky, a šel tedy do auta dřív. Předtím tu ale ještě strčil do pusy saranče, které posléze opět vyndal a chvíli s ním blbnul, nakonec tedy nebohé saranče skončilo

Snídaně s tím slaným čajem není nic moc, tak jsem si raději udělal polévku a dokonce i nějaké instantní kafe usoudiv, že to není moc dobré samo o sobě, tak už se solí moc nezkazí. Před odjezdem ještě stihnu vyfotit morče, které mi tu pěkně pózovalo, zavolám k němu i Blážu, ale před ním se už schovávalo pod kámen. Dlouho potom musíme pumpovat kolo, které je zřejmě jaksi vadné a není to žádná hračka. Dojedeme k městu Arvaychér, které je dosti velké, dokonce tu mají i pár metrů asfaltových ulic. Po krátké zastávce u pneuservisu, přejede Altan do centra k jinému a zatímco si jdeme nakoupit, on spravuje kolo.

Internetová kavárna je zavřená, a tak míříme rovnou do obchodu. Lidé po nás zvědavě pokukují, asi proto, že jiné turisty zde nepotkáme. Zajímavé jsou obchody uvnitř kontejnerů, jimiž se obvykle vozí náklady. Jsou jich tu celé uličky, my si však raději najdeme celkem normální samoobsluhu, kde zvládneme nakoupit jídlo do hor. Honza s Blážou zkusili ještě jiný internet, ale i tam měli zavřeno. Když se vrátíme s nákupem k autu, je Altan stále v plné práci, a tak jdeme do cajni gazaru bez něj. Pár cajni gazarů vidíme i ve zmíněných kontejnerech, raději si však najdeme jeden v kamenném domě, který vypadá docela dobře. Objednávání podle mongolského jídelníčku sice není úplně triviální, ale zvládneme to. Dal jsem si guláš s rýží, který byl docela dobrý. K jídlu nám donesli i místní čaje, pochopitelně s mlékem, naštěstí však bez soli a ke všemu je jako příloha i bramborový salát.

Po jídle se vrátíme k autu, vylejeme slanou vodu a jdeme s Blážou vyhodit odpadky k obchodu, kde jsme viděli koš. Při tom si koupím pivo na dobré zažití a zchlazení v tom dnešním horkém počasí. Cestou si všimneme moderního autobusu, to by mne zajímalo, jak tu po těch hrozných cestách jezdí. Na Altana potom musíme ještě chvíli počkat, neboť si šel kamsi koupit na cestu čeburky. Nakoupíme benzín a můžeme konečně zamířit k horám, cestou vidíme hodně jaků, v jedné vesnici necháme chvíli motor odpočívat u potůčku a poté už brzy dojedeme do Ujangy, která není nijak velká. Doplníme opět nádrž, tentokrát jen asi deset litrů. Vtipkujeme, že Altan chce jet asi na mejdan do Ulánbátaru, když se tak stará, aby měl nádrž plnou po okraj, než se s ním na tři dny rozloučíme. Jedeme ještě kus za Ujangu, přičemž se mezi námi strhne vášnivá diskuze o tom, kde bychom měli Altanovi říct, aby zastavil. Když se začne cesta ztrácet, řekneme konečně stop.

Přebalíme se a vyrazíme dál pěšky, Altan nás pár kroků doprovodí a jede pryč. Něco přes dvě hodiny ještě šlapeme po rovině podle řeky, kolem níž jsou zatím spíš jen mírné kopečky. Po těch dvou hodinách dojdeme k jurtám u cesty a přemýšlíme, co dál. Honza navrhuje, abychom spali poblíž nějaké jurty, zrovna ty opodál by k tomu mohly být vhodné. Po chvíli našeho váhání k nám od nich přijde slečna a nabízí nám sušený sýr bez chuti. Honza s Lindou se chopí konverzační příručky a jmou se s ní konverzovat. Protože nenašli frázi pro dotaz, zda si zde můžeme postavit stany, jsou nuceni k tomu použít gest. Podle reakce slečny se

zdá, že postavit stany bychom si tu mohli, a tak projdeme mezi jurtami k řece. Psi na nás sice zuřivě štěkají, ale jinak nás nechají být. U řeky je přímo pod jurtami pěkná plošina, kolem se pase spousta jaků, což jsou takové chlupaté krávy, a pár koní. Po chvíli zvažování, jestli to není příliš odvážné spát tak blízko jurt, se tu rozhodneme zůstat.

Postavíme stany a začneme vařit. Mezitím se tu prochází kluci na koních, děti si přijdou pro vodu, a tak si s nimi jdou Bláza s Lindou popovídat, zdaleka nejkomunikativnější však byl prý pes, nebo spíš trochu vypelichané štěně. Opodál děti chvíli blbnou, načež pozvou Blázu a Lindu, aby si s nimi šly vyfotit k jurtám koně. Když je tam odvádějí, jeden kluk zatáhne psa za obojek a přetáhne mu ho napůl přes hlavu, což musí být asi nepříjemné. Nakonec je mi ho líto a stáhnou mu jej zpátky, protože ten pes zůstal u nás a smutně na nás koukal, zvláště na jídlo, do nějž jsme se pustili, aniž bychom čekali na holky, kterým prý kromě koní ukázali i malé děti.

Sobota 19. července

V noci krásně svítíl měsíc, zakulacený právě úplňkem. Ráno cestou na záchod jsem si mezi kameny všiml mnoha jakýchsi zemních veverek, ale když jsem se za nimi vrátil s foťákem, rozhodly se, že se mne přece jen mají raději bát, nejspíš již také ukojily svou zvědavost a neviděly potřebu mi pozovat. Než odejdeme, přinesou nám děti z jurt airag, což je zkvašené kobyli mléko, které chutná trochu jako burčák a vůbec není špatné. Jačí máslo náš už taknenadchlo. Linda s Blážou jim za to na rozloučenou dají pohled, který všichni podepřeme.

Jdeme nejprve podle řeky, již musíme občas přebrodit či přeskakat po kamelech, což našťástí není nijak obtížné, neboť není příliš široká ani hluboká. Honza se od nás oddělil a šel raději výš nad řekou po kraji roviny nad kaňonem, a tak jsme jej viděli jen z dálky. Ten kaňon je ale moc pěkný, tu a tam svah prorazila barvitá skála, na loukách kolem vody kvete spousta kytiček, ba i stromů a keřů se pár najde. Vysoko v povětří zahlédneme mohutného orla a všude kolem nás poskakuje nespočet sarančat. Asi po čtyřech až pěti kilometrech se zastavíme a začneme přemýšlet, jak daleko jsme asi od místa, kde bychom měli začít stoupat nahoru. Jen Honza je kdesi nahoře a shlíží na nás z výšin tak vzdálených, že na něj sotva dokřičíme. Má přitom u sebe mapu, kterou bychom rádi srovnali s údaji Jensovy GPS. Nemáme totiž v úmyslu obcházet kopce podle řeky, ale chceme je přejít po hřebeni až do sedla nad Naiman nuur. Než popojdeme k ústí dalšího údolí, které se nám z dálky zdálo jako to pravé, sejde k nám i Honza, ač s nevelkým nadšením. Podle GPS jsme už za tím správným údolím, ačkoli mapa, kterou jsme v Ulánbátaru koupili, není ani tak mapa, jako spíš omalovánka v měřítku jedna ku pěti stům tisícům, a tak se toho z ní nedá mnoho vykukat. Nakonec se rozhodneme přefiltrovat tolik vody, kolik pobereme a začít stoupat nahoru, i když

ten klacek, ale když mi poté spadl na zem, ani jsem jej nepotřeboval. Do klusu už jsem jej přiměl často, ale do cvalu pořád ne a ne, to už jsem z nás poslední. Jedeme na konec jezera a pak po pěkné rovné pláni, na níž se koně mohou dobře rozběhnout a tak cesta ubíhá rychleji. Průvodci jsou stále první, ačkoli se nezdá, že by jejich koně někam spěchali, většinou jdou jenom rychlým krokem. Jen Honzův kůň jim konkuruje, protože pořád cválá ať Honza chce nebo ne.

Dojedeme k vesnici k cajni gazaru. Koně průvodci přivážou ke sloupu, který je pro tyto účely zaražen poblíž a jdeme dovnitř. Vstoupíme do nevelké místnosti s jedním větším stolem, vedle i místem k ležení a okénkem do kuchyně. Nikde nikdo, teprve po hodné chvíli se průvodci dobouchají nějaké obsluhy. Je to pán, který nejspíš do této chvíle spokojeně ležel na posteli, a to nikoli sám. Nabídnou nám dva druhy jídel, z jednoho se vyklubou smažené nudle s jačím masem, z druhého se vyklubou nudlová polévka s jačím masem. Obě jídla se nakonec liší jen v té vodě navíc. Přinese nám i čaj, tento obsahuje mléko, tuk i sůl a ještě v něm plave cosi divného. Příprava jídel trvá velmi dlouho, průvodci si zatím dojdou pro pivo a začnou tu bohužel i kouřit, našťástí nijak moc. I my se projdeme do obchodu, kde si také koupím pivo, to bude jistě lepší než jejich čaj. Přinesou nám jedno jídlo navíc, jsou to ty nudle bez vody, které nakonec Bláza s Honzou sní raději, než svoje polévky, které se moc nevydařily.

Asi ve dvě se vydáme na cestu zpátky. Cestou sem jsme brodili docela hlubokou říčku, v jejímž středu dosahovala voda koním po břicha, až mi nateklo do bot. Nyní jsme u této říčky sesedli a sedli si na trávu, aby se mohli koně napít. My jsme své koně drželi za uzdy, ale průvodci je nechali volně, a tak jim pochopitelně po chvíli utekli. Nejprve to vypadalo nevinně, jako by se koně šli jen napít, ale když je chtěl jeden z průvodců přece jen chytit za uzdy, dali se koně do běhu, přebrodivli říčku a brzy byli blíž k obzoru než k nám. Průvodci popadnou Honzova a Lindina koně a rychlým cvałem zamířili k obzoru. Brzy nám zmizí z dohledu a po hodné chvíli se vrátí se všemi čtyřmi koňmi. Nyní můžeme přebrodit a jet dál, přičemž cesta zpět je zase o něco rychlejší, neboť už hodně klusáme, ostatní občas i cválají, ale mě to pořád nejde. Na dohled od auta a tábora docválá Honza k Bláze a chce u ní svého koně zastavit, aby si mohli předat foťák, to se ale tomu koni vůbec nelíbí, nejrady by byl pořád v pohybu, shodí tedy svého jezdce ze zad a rozběhne se směrem k průvodcům. Rozjedu se za ním a k mé radosti to i mého koně inspiruje k cvalu, což je upřavdu bezva. Honzovi se našťástí až na odřenou ruku nic nestalo, protože ze sedla jen sklouzl na zem. Honzův kůň se zastaví až u průvodců, kteří měli hodný náskok, ti ho potom Honzovi dovedou zpět. Ohromně je to oba pobavilo. K tábořišti docválám nakonec jako první. Altan popojel autem stranou, asi aby nás lépe viděl přijíždět, teď přešel opět ke stanům.

S Blážou a Honzou se jdeme hned vykoupat, Linda s Jensem vlezou do vody až později a plavou potom až někam do půlky jezera, což všichni tři Mongolové zaujatě pozorují, dokonce i naši průvodci se odhodlali ke koupeli. Před koupáním

nebo z Cecerlegu, ale žije v Ulánbátaru. Přes zimu moc práce nemá. Když se zase všichni sejdem, jdeme ke koním. Bláza dostala koně přiděleného už při dohadování a teď ji na něj i posadili, i Honza s Lindou brzy dostanou přidělené koně, jen my s Jensem stojíme a nic se neděje. Zase se kolem nás sejde hromada Mongolů, posadí se kolem a pokuřují. Zdá se, že jeden Mongol nám chtěl udat svého koně, ale ostatní mu to nedovolili, tak si ho zase trochu naštvane odvádí. Nakonec dostaneme koně i my s Jensem, ten můj je nejmenší, tak jej ještě vymění s tím Blázi. To ji vůbec nepotěšilo, protože na něm je i horší sedlo. Na tom mém je kus molitanu, a je tedy měkké a celkem snesitelné, zatímco ostatní mají brzy otlučené zadky.

Mongolští koně jsou našťestí malí, a tak není obtížné na ně nasednout. Mongolové kolem nás ukážou, že do koní máme kopat, aby se dali do pohybu a k tomu máme pro větší účinnost volat „ču, ču“. Ještě se cestou zastavujeme u obchůdku, kde si naši průvodci cosi nakoupí a můžeme jet. Dnes ještě moc nevíme, jak přimět koně k tomu, aby dělali to, co chceme my. Zvlášť dostat z nich cokoli rychlejšího než krok je velmi obtížné. Vyjímku tvoří jen Honza, jehož hnědobílý kůň je velmi živý a do klusu i cvalu se pouští často nezávisle na tom, jestli o to zrovna Honza stojí či nikoli. Zdaleka nejlínější koně jsme myslím dostali my s Blázou, která je na tom možná ještě hůř. Jsme proto pořád vzadu, až nakonec dostaneme klacky, jimiž je máme tlouct do zadků. I tak jdeme většinou krokem, tedy dost pomalu. Asi po dvou a půl hodinách se zastavíme u jezera na oběd. Altan s autem už zde na nás čeká. Jezero je mimochodem ve výšce asi dvou kilometrů, je sopečného původu, velmi čisté, ale ne příliš chladné. Kolem nás poletuje spousta kobylek a sarančat, pěkně to tu kvete, zvlášť včera to příjemně vonělo po heřmánku a Honzův hnědobílý kůň má nohy úplně žluté od pylu.

Udělalí jsme si odbočku k jurtám v bočním údolí, kam jsem dojel až dlouho po ostatních, protože narozdíl od nich jsem pořád nevěděl, jak mám do koně kopnout, aby se dal aspoň do klusu. Průvodci, kterým je mimochodem slabě přes dvacet, se zašli do jurty najíst. Nevzali si s sebou vlastně žádné věci, jen dlouhé mongolské pláště a oblečení, které mají na sobě. Počasí se vybralo, až se udělalo horko. Jedeme ještě asi dvě a půl hodiny pokračujeme podle jezera než se zastavíme na noc. Docela nás to unavilo, zvlášť natřásání při klusu. Hned se jdeme vykoupat, voda není tak studená a zastavili jsme poblíž pěkné pláže, tentokrát vaříme i pro naše průvodce, tedy pro osm lidí, těstovin ale máme dost.

Čtvrtek 24. července

I dnešní ráno je jaksi líné, snad i proto, že všechny bolí zadek a do sedla tedy nijak nespěcháme, kromě mě a Blázi navíc jako obvykle nejeví nikdo ochotu vstávat před devátou. Jezero poblíž nás samozřejmě i poránu vylákalo ke koupeli. Dnes je ovladatelnost koně mnohem čím dál lepší. Ze začátku jsem ještě asi dvakrát použil

Honza s Blázou by raději pokračovali v mírném stoupání podle řeky.

Stoupáme nahoru hustou travou a rozkvetlou loukou, projdeme kolem chajdy u níž se suší hromada lejn, až dojdeme k lesu. Ano, zde je totiž opravdový les, sice jen malý, ale i tak je pěkně schovat se na chvíli v jeho stínu před jinak všudypřítomným sluncem. Po krátké svačině stoupáme dál a výš. Kopce kolem jsou oblé a většinou porostlé travou, za hřebínkem se však ukáže rozlehlá kamenitá pláň, kterou musíme přejít, abychom mohli vystoupat na hřeben, po němž chvilku pokračujeme, než spatříme sedlo nad Naiman nuur, k němuž směřujeme. Zdá se být velmi blízko, a tak jsme náhle plni optimismu a naděje, že se možná již dnes večer budeme moci utábořit u jezer. Po krátké zastávce vystoupíme na vrch nad námi, kde je i vrcholová tyč a podle GPS jsme se dostali celých dvacet pět metrů nad tři kilometry, ačkoli to nebyl nijak výrazný vrch a tyč byla prostě zapíchnutá uprostřed kamenité planiny. Po chvíli dalšího pochodu nás však čeká mírné rozčarování poté, co spatříme hluboké údolí, které buď musíme obejít velkou oklikou po hřebeni, nebo projít přímo dolů a nahoru. Tak přece jen asi nestihneme dojít k jezerům již dnes. Po hodné chvíli přemýšlení a konstruktivních úvah se rozhodneme sejít dolů do údolí a za ním pokračovat vzhůru. Kdybychom šli po hřebeni, nenašli bychom asi na večer vodu, zatímco v údolí se klikatí stříbrně se lesknoucí říčka.

Sestoupit musíme asi pět set metrů prudkým svahem, což není nijak zvlášť pohodlné, ale nakonec to zvládneme. Dole jsme však tak znaveni, že se rozhodneme zůstat na noc u řeky. Honza najde pěkné místo obtékané z obou stran vodou a tvořící tak ostrov. Poblíž je i dost hluboké místo, kde se můžeme pohodlně umýt v ledové vodě, která po horkém dni vskutku osvěží. Po večeři se sesedneme u mne ve stanu a hraje me whist. Linda mimochodem teď večer zjistila, že cestou nechala při jedné zastávce nahoře na kameni brýle. Asi vás nepřekvapí, když vám řeknu, že se pro ně nevracela.

Neděle 20. července

K snídani máme kuskus se salkem a sušeným ovocem. Honza a Bláza jen se salkem, protože jej mají moc a my jej tolik nesníme. Před desátou začne Linda odpočítávat a přesně v deset hodin vystartujeme, jen Jensovi se start úplně nevydařil, neboť ačkoli držadlo stále pevně třímal v ruce, hůl zůstala zapíchnutá na startovní čáře. Stoupáme nejprve na hřebínek nad námi, který není moc prudký ani dlouhý. Nahoře je zase rovina, kterou musíme přejít, abychom se dostali nad další údolí. Nezbyde nám, než i toto přejít, pase se v něm spousta jaků, jeden zvlášť chlupatý mi z dálky připomínal medvěda. Dole pak přede mnou přebíhá spousta malých zvířátek, která mi pro svůj chundelatý ocásek připomínají veverka. Vystoupíme opět nad údolí a čeká nás táhlé mírné stoupání do sedla, jehož závěr už překonáme po prашné vozové cestě.

V sedle vidíme několik aut, koní, Mongolů i turistů. Kromě nich je tu navršená hromada kamení, ověšená modrými šálami. Takových hromad jsme si všimli již ve více sedlech, jimiž jsme cestou projížděli a nepochybně jsou na místech pro buddhisty určitým způsobem posvátná. Zajímavé je, že se mají míjet vždy zleva. Pokud u nich člověk zastaví, měl by je obejít ve směru hodinových ručiček, nikdy ne naopak. I jezero je odtud vidět a je opravdu pěkné, tato strana hor je zřejmě mnohem vodnatější a zelenější, kolem jezera jsou i velké kusy lesa. Chvilí sedíme na trávě a koukáme na jezera. První dolů vyrazí Bláža, protože s kopce nechce spěchat kvůli kolenům a obědvat chceme dole u jezera. My s Lindou a Jensem jdeme nedlouho po ní a po Honzovi, když si sním jablko. Dolů již klesáme po cestě pro auta, a tak není nakonec sestup příliš prudký, ale i tak je dosti úmorný. Na cestě byl i most přes potok, což je v této zemi opravdová rarita.

U jezera se nejen naobědváme, ale i se v něm vykoupeme, je krásně čisté a svítí slunce, a tak je jeho chlad opravdu příjemným zpestřením dne. Po těchto radovánkách se odpočati opět sbalíme a pokračujeme po stezce ve skalnatém svahu nad jezerem. Zde auta neprojedou, a tak zřejmě všechna auta, která dojedou k tomuto konci jezera, musí přejet přes sedlo, přes které jsme sem přišli i my. Ještě u jezera mineme řadu stanů a poté při traverzu strmého skalnatého svahu nad jezerem obdivuji mongolské koně, kteří tudy chodí, jednoho z nich jsme viděli i se skupinou Mongolů projet. Na druhém konci jezera je pěkná pláž z černého lávového písku, tato jezera totiž vznikla vulkanickou činností. Kolem je tráva a stromy a bylo by to opravdu pěkné místo na táboření, ale snad vítr či proud sem žene všechnu pěnu z jezera a s ní i mrtvé ryby, kterých tu plave opravdu nemálo. Obojí člověka odrazuje od koupání.

Pokračujeme v sestupu k nižšímu jezeru, cesta vede většinou lesem a je moc pěkná, ačkoli občas je terén bažinatý a do jedné bažiny se mi podařilo i zapadnout. Skáče tu tolik sarančat, že je obtížné vyhnout se tomu, aby člověk sem tam na některé nešlápl. I z této strany vedly k jezeru koleje od aut a koňské stopy. Výpravy na koních s turisty nejspíš končí u té černé pláže. U výhledu na nižší jezero, které je asi kilometr od cesty, se na chvíli zastavujeme. Nedaleko nejnižšího jezera potom přemýšlíme, kudy dál. Máme dvě možnosti, každá je spojena s přechodem hřebínku k řece, podle níž už bychom šli až k autu. Toto jezero je totiž v bývalém kráteru, soudě podle toho, že je bezodtoké a má kruhový tvar s ostrůvkem nedaleko středu. Cesta pro automobily zahýbá k levé řece, zatímco kratší by bylo jít příměji k řece napravo a poté pokračovat podle ní. Vše je však komplikované tím, že mapa, kterou máme, není příliš podrobná, měřítko je jen hrubé, jedna ku pěti stům tisícům a vůbec je to spíš omalovánka než mapa. Není tedy vidět, lze-li přímo k řece napravo projít, cesta na naší mapě nakreslená není a na dálku je těžké usoudit, jestli tam nejsou skály. Po takových úvahách se nakonec rozhodneme přejít přes vyšší hřeben nalevo od nás k řece a u ní přenocovat. Nemáme však už žádnou vodu, a tak nám nezbyde, než to dojít bez pití. Nedaleké nejnižší

a zanedlouho ještě u dětí, jež prodávají smažené ryby z té řeky. V Tariatu potom zamíříme na jídlo do restaurace, obsluha je zde trochu pomalá, ale jinak to jde. Nepochybně se v tomto místě odehrávají diskotéky, visí tu i zrcadlová koule pro barevné efekty. Nyní je tu však prázdné. Poté projedeme mýtnou branou, kde zaplatíme 3 000 tugriků za osobu za vstup do parku kolem jezera a už jedeme zajímavou sopečnou krajinou. Kolem je řídký lesík a v něm spousta vyvěřelých kamenů. K jezeru potom přejíždíme přes vysoké strmé sedlo.

Zastavujeme nejprve u jurtového tábora, kde je paní, jež umí trochu anglicky. Vypadá to, že si tu budeme moci zítra půjčit koně, ale jurty jsou dnes všechny plné, a tak si musíme postavit stany. Altan nás tedy zaveze kus dál k jezeru, kde se vykoupeme a postavíme stany. Vzápětí přijede Mongol na motorce, prokáže se jako strážce a vykáže nás dál do svahu. Tak to zase musíme složit, což mě trochu naštvalo, protože mi dalo práci zde dostat do země kolíky. Skončíme tedy ve svahu vedle oploceného tábořiště, po postavení stanu si jdu k jezeru vyprat a zpět už se vracím za tmy. Ještě si uvařím čaj, mezitím se venku dá do deště a večer pak hraje whist, ačkoli mne už tahle hra přestává bavit, protože v ní marně hledám logiku a navíc stejně vždycky vyhraje Bláža. Altan byl celý večer u toho jurtového tábora.

Sředa 23. července

Ráno vstáváme dost pozdě, mimo jiné i proto, že venku není ze začátku nijak přívětivé počasí, ačkoli se to později vybere. Je zataženo až oblačno, v noci i přišlo, což by mi normálně bylo jedno, ale tentokrát mi přišlo na prádlo, které jsem si venku nechal sušit. Až asi v deset jdeme k tomu jurtovému táboru vyjednat projížďku na koních. Mezitím se u nás stavil řidič turistického džípu ze Zaya hostelu, nejprve se bavil s Altanem, ale umí i trochu anglicky, což nám potom při vyjednávání dost pomůže. Anglicky se prý naučil od turistů, které vozí, což je myslím docela dobrý výkon. Vyjednávat začneme s paní, s níž jsme se bavili už včera večer. Naše představa, podle níž jsme chtěli vyrazit na tři dny kolem jezera, je trochu překvapila, asi to tu není úplně obvyklé. Začne tedy velké dohadování mezi Mongoly, jichž se kolem nás postupně sejde asi deset. Sedí, kouří a probírají náš problém, ačkoli mám podezření, že i svoje problémy, jinak jim to nemohlo tak dlouho trvat. Nakonec to půjde. Podle nich ale pojedeme jeden den podle jezera, tam se utáboříme a další den pojedeme na jeden den na výlet kousek dál, přespíme opět na témže místě a třetí den se vrátíme zpět. Věci by nám mezitím vezl Altan autem. Přišlo by nás to na 12 000 tugriků za koně a to včetně koní dvou průvodců, tedy sedmkrát.

Než se sbalíme a vrátíme s věcmi k jurtám, mine jedenáctá hodina. Honza s Blážou šli ještě přefiltrovat vodu na pití a zatímco na ně čekáme, bavíme se s tím řidičem za Zaya. Ježdění s turisty je prý baví, pochází snad odtud z okolí

Když se Altan vrátí, chce nás dovézt za vesnici, kde bychom mohli spát. My ale nemáme moc vody a v obchodě za vesnicí prodávají jen malé lahvičky. Altan nás zaveze samozřejmě daleko od řeky, proti čemuž protestujeme a snažíme se jej přesvědčit, že nemáme vodu. Zaveze nás tedy k obchodu, kde mají ale jen půllitrovky, kterých bychom potřebovali opravdu hodně. Nám by přitom stačilo dostat se k řece, abychom si vodu přefiltrovali. Honza se ptá na jurty, ale tady jsou díky těm lázním drahé. Museli bychom zaplatit 20 000 tugriků za noc a 10 000 tugriků za jídlo. V tom jurtovém táboře se nakonec najde další obchod, kde si se skoro nic nemají, ale přece jen najdou pět lahví vody, třebaže už asi hodně staré. Altanovi potom naznačíme, že chceme spát poblíž řeky, a tak nakonec zůstaneme na pláni mezi tím jurtovým táborem a ohradou chrámu nedaleko jiného stanu s Mongoly. Večer, když už jsme po jídle, se tu zastaví i jeden mnich, který cosi chce, ale nevíme co. V noci pak hrozně štěká pes, který si lehl kousek od stanu Honzy a Bláži.

Úterý 22. července

Celý dnešní den jsme zase strávili v autě a protože před sebou máme dlouhou cestu, vyrazili jsme už v osm. Chvilí před odjezdem začalo pršet, včas jsem si všiml tmavých mračen, která se nad nás stahovala, a tak jsem stan stihl sbalit suchý, zatímco ostatním zmokl. Jedeme ještě kus přes hory až na hlavní silnici, která je ale hrozně hrbolatá a děravá, vlastně po ní ani moc aut nejezdí, skoro všechna si volí cestu mimo, tak hrozná ta hlavní silnice je. Asfalt na ní samozřejmě žádný není. Jen s jednou zastávkou u řeky takto dojedeme do Cecerlegu, kde nejprve zastavujeme u hostelu Fairfield, v němž mají i restauraci s normálními a moc dobrými jídly, a to přesto, že patří Britům. Potkali jsme tu dva motorkáře z Čech, kteří si sem přijeli užít terénů. Potom nás Altan zaveze k muzeu tohoto aimagu, umístěnému v bývalém klášteře. Projdeme se po nádvoří, ale všude je zavřeno, až si nás kdosi všimne a nechá si zaplatit za každého 3 500₮, za focení uvnitř chtějí příplatit 5 000₮ a za focení jen venku pak 2 000₮. Poté nám otevřou expozice i uvnitř, je v nich všechno možné, postavená jurta i s vybaveným interiérem, jurta složená na voze, zbraně, socialisticky realistické obrazy a fotky prvního mongolského kosmonauta.

Kulturně občerstvení přejedeme do centra, kde navštívíme samoobsluhu, v níž skoro nic nemají, což činí nákup obtížnější. Naproti se podíváme i na internet, ale mě se nedaří dostat na žádné české stránky, a tak mě to akorát znechutí. Za Cecerlegem platíme mýto, asi proto, že dalších několik kilometrů jedeme po asfaltové silnici. Po krátké zastávce u krámu potom jedeme dlouho a dlouho po té hrozně hlavní silnici až do Tariatu. Cestou zastavujeme u velmi svatého, starého a velikého stromu. Je celý ověšený modrými šálami a mezi obětínami pod ním se prohání pár hlodavců. Potom zastavujeme u vyhlídky na hluboký kaňon řeky

jezero je bezodtoké a teď uprostřed léta je to spíš velká louže, filtrování by nám tedy jistě zabralo nemálo času.

Cestou míváme jurty, u nichž se ostatní dají do řeči s jinými turisty, a tak si opodál zatím lehnu na trávu. Jak mi Jens přijde zanedlouho oznámit, dozvěděli se od té druhé skupiny, že i přímo vede cesta a že tudy chodí i výpravy na koních. Jdeme tedy nakonec kolem jezera k jurtám, kde Linda s Blážou a Honzou zjistí, že za jurtami pod svahem by měl být pramen. Jezero je odtud opravdu pěkně vidět a vyniká i jeho již zmíněný sopečný tvar. Sejdeme tedy svahem vně kráteru do údolí, v němž po pár krocích zjistíme, že ta zelená travička roste v bažině, vyplňující celé dno. Musíme tedy jít po okraji údolí až najdeme slabý potůček, který do té mokřiny vtéká. Linda najde místo pro stany v lese, abychom byli ve stínu, což je v tomto slunci nepopíratelná výhoda. Jistou nevýhodou ale je, že terén je zde pod stromy dost křivý a šikmý, tedy ne zrovna vhodný pro postavení stanu. Navíc je tu hrozně moc komárů, protože jsme nedaleko té mokřiny. Filtrování vody je ztíženo tím, že musíme nejprve nabrat vodu do ešusu, z nějž ji teprve filtrujeme, jelikož vody v tom potůčku zase tolik není. Ale jinak je voda chladná a dobrá. Mě dnešek úplně vyčerpal, až málem při stavění stanu usnu, ale jídlo, které zatím Linda s Jensem (aspoň myslím) připravili, mě zase vzhopilo.

Pondělí 21. července

Ráno jsme už v sedm vařili s Blážou čaj, před odchodem vyhodím starý chleba a Linda s Jensem přefiltrují vodu na pití. Jdeme podle bažiny i jejím středem, sledující koňské stopy. Až dojdeme ke kamenným polím, kolem nichž začíná cesta stoupat nejprve mírně, ale brzy i prudčeji na hřbítek nad námi. Téměř nahoře pak odpočíváme, přičemž nás předjedou tři turistky na koních se zpívajícím průvodcem, který za sebou vede jako ztrácejícího se pod nákladem mnoha batohů. Poté kolem nás projde Bláža a ani se u nás nezastavuje, protože s Honzou odpočívali ještě pod tím nejprudším stoupáním. Honza si tu ačkoli i tak sedne a diví se, že Bláža šla dál.

Od tohoto místa už stoupáme jen mírně a brzy začneme opět klesat, přece jen míříme k řece. Potkáme ještě víc turistů na koních, je to tu opravdu velmi populární místo. Jdeme delší dobu, přičemž získám na ostatní jistý náskok, až dojdu k okraji louky, na níž vidím v dálce jurty i povědomou dodávku. Rozhodnu se tedy počkat na ostatní, abychom k Altanovi došli společně. Přecházím tedy po okraji lesa, a tu si mne Altan svým bystrým zrakem všimnul a rozjel se ke mě. Gesty si ověří, že ostatní jsou ještě za mnou a pokračuje do lesa po cestě, která opravdu není nic moc ani na místní poměry. Už takto nám ušetřil asi patnáct kilometrů, protože jsme se dohodli sejít se až dál, ačkoli Altan naznačoval, že nám pojede naproti až kam to půjde. Nakonec jsme mu za to vděční, protože těch patnáct kilometrů by bylo po rovině a byly by velmi nezázivné. Tu řeku, k níž

jsme podle mapy měli dojít, však stále nikde nevidíme, teprve u hodný kus dál přejíždíme její vyschlé řečiště, a tak je nakonec dobře, že jsme včera zůstali u toho pramínku a nepokračovali nikam dál.

Po těch patnácti kilometrech dojedeme k větší jurtové osadě, většina z nich je asi určena turistům. Mávne zde na nás skupina turistů, když zastavíme, ukáže se, že jsou to Belgičané, kterým se tu všechno hroutí. Mají sice překladatele, ale ten není schopen nic přeložit, a tak mají pocit, že se nedokážou dohodnout s řidičem na tom, co by chtěli. Mají i objednaného průvodce, který by je měl dovést k jezerům, kam by oni šli pěšky a on jel na koni, ale ten se tu zatím neukázal. Vypytají se nás tedy na cestu k jezerům, nakonec jim půjčíme i kus mapy, Linda jej odtrhne, což mi trochu trhá srdce, jakkoli je ta mapa mizerná. Slečna, která s námi vede celou konverzaci, mi ale slíbila, že mi ji pak až budou doma pošle, když jim na rub napíše adresu. Mezitím sem dojde i jejich průvodce, tak se snad vše v dobré obrátí.

Altan nás nyní veze k vodopádům, které jsou nedaleko při cestě, ještě před tím nás však zaveze k jurtám, kde si dáme něco k jídlu. Obsluhuje nás malá holčička, která se nejprve vpytá, kolik jídel chceme, a pak nás zavede do turistické jurty opodál. Tady jsou uprostřed i kamna, ale jsou plná odpadků. Sedíme tu docela dlouho na pohovkách, než nám jídlo připraví. Zatím probíráme s Altanem další cestu. Chtěli jsme jet k Velkému Bílému jezeru (Terchín Cagán núr) kolem Charchorinu, ale Altan naznačuje, že bude lepší jet k Charchorinu později cestou zpět do Ulánbátaru. Teď plánuje přejet přes hory a nocovat u horkých lázní, které mají podle něj mít asi šedesát stupňů. Usoudivše, že jako obvykle i tentokrát Altan nejlépe ví, co je pro nás dobré, necháme to na něm. K jídlu nám připravili smažené nudle s jačím masem. Není to tak špatné, až na to, že maso je poněkud tuhé. Jídlo nám přinesla zase ta malá holčička, nabídla nám k němu přirozeně i místní čaj, v němž tentokrát plave i jačí máslo.

Najedení přejedeme asi půl kilometru k vodopádu, zařezávajícího se do kaňonu hluboko pod úroveň okolní roviny, což vypadá celkem zajímavě. Zlom je dosti prudký a vlastně ho není vidět až do chvíle, kdy člověk dojde až k němu. Vodopád je vysoký určitě přes dvacet metrů. Kaňon se kousek pod ním připojuje k dalšímu, kterým teče široká řeka. Dole rostou stromy, zatímco krajina kolem je jinak bezlesá. Vrcholky stromů vyčuhující nad úroveň terénu vypadají opravdu zvláště, jako by tam dole byl jiný svět. Dá se sestoupit i dolů, ale tam se mi moc nechce. Je to tu dosti turistické, je tu i malá hadí holčička a nechybí ani fotograf připravený vyfotit vás s vodopádem. Projdeme se s Lindou a Jensem podle břehu k druhému kaňonu, zatímco Honza s Blážíou to vzali po druhém břehu, a tak na sebe můžeme zamávat. Ještě si vymáchám hlavu v řece nad vodopádem a poté už jdu k autu. Vedro je na padnutí. U auta si všimneme, že poblíž je i stánek, kde prodávají pohledy se známkami, a vedle stojí i schránka, jejíž obsah dokonce třikrát týdně dovezou kamsi do města na poštu, a to jen za mírný poplatek. Toho musíme

samořejmě hned využít. Honza s Blážíou přijdou až za hodnou chvíli, protože se šli podívat na dno toho druhého kaňonu. Než dopíšeme pohledy, přijde sem i výběřčí poplatku snad za vstup do této chráněné oblasti, za osobu si naučtuje 3 000 tugriků.

Odtud jedeme pod horami i přes hory, místy se nebe kaboní a v dálce zahlédneme či zaslechneme i bouřku. Až dojedeme k vesnici okolo horkých lázní. Altan zastaví s autem u ohrady, která je zřejmě kolem planiny před láznemi. S věcmi na mytí poté přejdeme po haťovém chodníčku k řece a přes ni po mostě do ohrady, kde to již pořádně smrdí sírou. Bláža s Honzou šli napřed, ale hned zase vyšli ven s tím, že neví co a jak. Vypadá to tu opravdu divně, a tak se jdou prozatím podívat vedle k řece, kde se v jakési bahnitě louži koupou místní kluci. My zatím dojdeme k malému dřevěnému baráčku, podle nějž teče horký sirmý pramen. V domečku jsou čtvery dveře, do nichž se vstupuje z malé verandičky. Za dveřmi se nachází místnůstky s vanami, do nichž stále přitéká horká voda, svedená sem z blízkého pramene, nad kterým je postaveno týpý z kmenů. Ty vany však zatím nevidíme, neboť ani nevíme, co máme vlastně dělat. Tři místnosti jsou plné a ta čtvrtá zamčená. Je tu jeden Mongol v maskáčích a hadrem v ruce, který to tu asi má na starosti. Prozatím nám, asi abychom se zabavili, pokyne k tomu dřevěnému týpý postavenému nad pramenem. Takovou stavbičku jsme už párkrát zahlédli na svatých místech a dohadujeme se tedy, že i toto je svaté místo a že tedy máme to týpý obejít ve směru hodinových ručiček. U průhledu k prameni si všimneme spousty obětovaných peněz a jiných drobností. Taky tam přidám dvacet tugriků, třeba mi místní bůh dopřeje nějaké štěstí. Nikoho jiného jsme si nevšimli, že by to týpý obcházel, a tak nakonec soudíme, že nás tam ten Mongol opravdu poslal jen pro ukrácení dlouhé chvíle, a nikoli že by bylo nutné pramen obejít, než se v jeho vodě člověk vykoupe.

To už nečekáme tak dlouho, než nás tam pustí, vytře nám Mongol v maskáčích dvě vany, které v každé místnůstce jsou, to asi taky dělal jen na počest západních turistů. Postupně se tedy vykoupeme, jen Jens to už vzdal. Vlastně jde o koupel ve vaně s horkou vodou, což není vůbec špatné, a to i přesto, že mi do ní na hodnou chvíli přestala téct voda a když se opět roztekla, bušila na mne už Linda, co tam tak dlouho dělám. Venku se pak už nezdá tak horko. Altan tam nakonec vleze taky. Bláža s Honzou se zatím projdou na kopeček do obchodu, zatímco já využiji času k procházce k nedalekému chrámu, obklopenému dřevěnou ohradou. Spoza ní se ozývá řev jako při fotbale a není divu, neboť když prolezu dírou v plotě, spatřím mladé mnichy hrající fotbal. Není to tedy jen chrámek, ale za ohradou je zřejmě klášter. Dojdu až k chrámu a nakouknu dovnitř, zdá se, že při klášteře je i škola. Venku pobíhá velký jačí býk s dlouhými rohy, který budí velmi našťavaný dojem. Všimli jsme si také, že vedle u jurtového tábora mají tu horkou vodu svedenou do bazénku, což by bylo jistě pohodlnější, ale i dražší, protože takto nás to stálo jen velmi málo.